

Veliye Martı

Yazma *Tutan Eller*

İstanbul-Üsküdar

İcazet *Sergisi*

ÜSKÜDAR BELEDİYE BAŞKANI
SİNEM
Dedetas

İş birliğiyle

Tarih: 25 Şubat - 2 Mart 2026

Üsküdar Belediyesi Adına Sahibi
Sinem Dedetaş /Belediye Başkanı

Genel Koordinatör: Ceyhun Ünlü

Proje Yönetimi: Ceyhun Ünlü/Seher Dolğun

Proje Koordinatörü: Veliye Martı

Proje Küratörü: Emrah Tunaboylu

Grafik Tasarım: Orkun Yüce

Grafik Uygulama: Hatice Perendi Mutaf

Sinem Dedetaş
Üsküdar Belediye Başkanı

Üsküdar; ilmin, sanatın ve zarafetin izlerini taşıyan kadim bir ilçedir. Bu topraklarda doğan her sanat eseri, yalnızca estetik bir üretimi değil hafızayı, emeği ve kuşaktan kuşağa aktarılan birikimi de ifade ediyor.

“Yazma Tutan Eller - İstanbul Üsküdar İcazet Sergisi” işte bu güçlü geleneğin bugünle kurduğu anlamlı bağı simgeliyor.

Yazmacılık; sabrın, ustalığın ve ince bir gönül dünyasının yansımasıdır. Bu sergide yer alan her bir eser, geçmişten bugüne uzanan bir ustalık zincirinin halkası olarak, emeğin ve bilginin kesintisiz aktarımını gözler önüne seriyor. İcazet kavramı ise bir yetkinlik belgesi olmanın ötesinde sorumluluğun, ahlâkın ve geleneğe sadakatin simgesi olarak öne çıkıyor.

Üsküdar Belediyesi olarak kültürel mirasımızın korunmasını, yaşatılmasını ve yeni kuşaklara aktarılmasını çok kıymetli buluyoruz. Bağlarbaşı Kültür Merkezinin ev sahipliği yaptığı “Yazma Tutan Eller – İstanbul Üsküdar İcazet Sergisini”, kadın emeğini, ustalık geleneğini ve yerel hafızayı görünür kılması bakımından çok kıymetli buluyorum. Yazma tutan ellerin çoğalarak bu kadim sanatı geleceğe taşıyacağına yürekten inanıyorum.

Üsküdar'ın kültür ve sanatla nefes alan kimliğine değer katan bu serginin, ziyaret eden herkese ilham vermesini diliyorum. Bu anlamlı serginin düzenlenmesinde emeği geçen tüm paydaşlarımıza ve başta kıymetli ustamız Veliye Martı olmak üzere tüm sanatçılarımıza teşekkür ediyorum.

Sinem Dedetaş
Üsküdar Belediye Başkanı

Yazma Tutan Eller İstanbul-Üsküdar İcazet Sergisi

Sözlükte icazet; “Su akıtmak; helâl kılmak, izin vermek, onaylamak, geçerli kılmak” gibi anlamları olan **cevz kökünden** türeyen bir sözcük olarak geçer. İbn Fâris icazeti, su akıtmak anlamından hareketle “**bir âlimin ilmini talebesine aktarması**” biçiminde açıklar.

Yazmacılıkta 36 yılı geride bıraktığım bugünlerde dokuz öğrencime dokuz yıllık bir süreçte verdiğim eğitimlerde ben de icazeti ‘su akıtmak’ tanımlamasıyla benimsedim. Başta ilk ustam Mehmet Hamdi Eyüboğlu olmak üzere bütün ustalarımın öğrendiklerimi akan suyun duruluğunda ve devamlılığında vermek istedim. Öğrencilerimin kesintiye uğratmadan bu suyu akıtmaya devam etmeleri en büyük arzum.

Sergi kitapçığında yazmacılıkla hayatları değişen dokuz öğrencinin hikayelerini okuyacak ve suyun akmaya devam ettiğini göreceksiniz.

Bu akan suyun önünü açtıkları için başta Üsküdar Belediye Başkanımız Sinem Dedetaş, Ceyhun Ünlü, Seher Uzun Dolgun’a ve Üsküdar Kent Konseyine; Nazan Tok, Fatma Lale Ötüş, Hayrünnisa Aligil ve Adem Kırca’ya destek ve yardımları için çok teşekkür ediyorum. Bir diğer teşekkürüm ise Emrah Tunaboylu, Berken Döner ve Güneş Kazdağlı’ya; bu yolculukta yanımda oldukları için.

Yazma Tutan Eller İstanbul-Üsküdar İcazet Sergisi’nde özgün tasarımlar göreceksiniz. Bu tasarımlar yazmacılığın temelini

oluşturan kalem işi, kalıp-kalem ve kalıp baskı teknikleriyle hazırlandı. Bazı sergi parçalarında geleneksel boyama teknikleri kullanıldı. Sergi parçalarında Üsküdar’ın mor salkımlarına, atkestanelerine, leylaklarına martılar eşlik ederken Kız Kulesi’nin sessizce yerini aldığını göreceksiniz. Üsküdar’ın markalaşan, Çengelköy ve Kandilli yazmalarından çok özel parçalar ile karşılaştığınızda bambaşka bir havanın sizi sardığını fark edeceksiniz.

Serginin adında geçen ‘Yazma Tutan Eller’ ifadesi, aslında tarihi değeri olan, kalıp kalem tekniğiyle yapılan bir bohçadan esinlenerek konuldu. Hangi tarihte yapıldığı, hangi ustanın kalıbını oyduğu, bastığı ve boyadığı bilinmeyen bu bohçanın üzerinde bir kadın elinin tuttuğu çiçekler var. Bu çiçeklerin arasında klasik Üsküdar-Çengelköy çiçeğini görüyoruz. Bizim dokuz yıl önce yola çıkışımıza ilham veren şey tam da buydu: İstanbul’un Üsküdar çiçekleri.

Sergide emeği geçen başta dokuz usta olmak üzere herkese bir kez daha teşekkür ediyorum.

Şimdi; yazmalarda hayat bulan bu güzel çiçeklerin arasında gezinme vakti.

Hoş geldiniz.

Veliye Martı
Şubat 2026 – Üsküdar

Üsküdar Yazmaları

İstanbul yazmaları, geleneksel el sanatlarıyla yoğrulan, ince bir zevkin ürünüdür. Bu yazmalar, Doğu ve Batı kültürünün en iyi sentezlendiği, imparatorluk merkezi Dersaadet'in yazmalarıdır.

Bize ipek yoluyla geldiği bilinen yazmacılık sanatının tarihi oldukça eskiye dayanır. En güzel örneklerini 17. ve 19. yüzyıl arasında verir. Uzmanlar, desenlerin zarafeti, renklerin haslığı ve güzelliği ile ün salmış olan İstanbul yazmalarından sıkça söz eder.

İstanbul yazmacılarının tarih boyunca Samatya, Yedikule, Yeniköy, Kandilli, Çengelköy, Üsküdar gibi boğaz semtlerine yerleştiklerini ve basma atölyelerinin buralarda faaliyet gösterdiklerini görürüz. Bunun nedeni kullanılan boyanın sabitlenebilmesi için deniz suyunda yıkanma gerekliliğidir.

İstanbul basmacılığı konusunda Eremya Çelebi Kömürcüyan, 17. Asırda İstanbul adlı eserinde çırpıcı denilen tülbent yıkayıcılarından söz eder. Doç. Dr. Mikail Acıpınar, “Üsküdar Basmahanesi ve Basmacı Esnafları: Üretim ve

Organizasyon” başlıklı makalesinde, Osmanlı topraklarında ev tekstili ürünleri bağlamında uzun yıllardır icra edilen basmacılığın, 17. yüzyılda İstanbul’da “yastık basmacıları” veya “çit basmacıları” gibi farklı isimlerle anıldıklarını ve başkentte faaliyet gösteren basmacıların ekseriyetle Tokat ve Sivaslı Ermeni ustalar olduğunu belirtir.

18. yüzyılın ilk yarısında kurulan Langa Yenikapısı ve Fazlı Paşa Sarayı basmahanelerine aynı yüzyılın ikinci yarısında üçüncüsü olarak Üsküdar

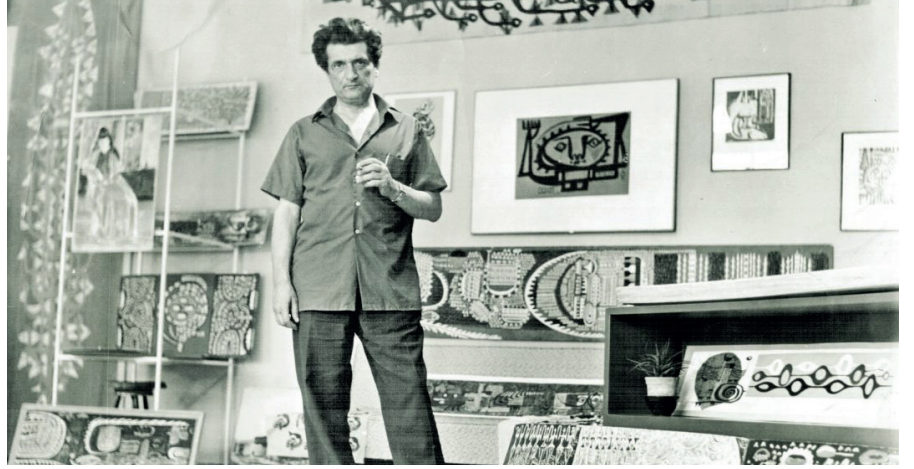
basmahanesi eklenir. Basmahaneler belirli renkler ve dokuma türlerinde uzmanlaşırlar. Acıpınar, bu nedenle devletin basmahanelerin işleyişlerini, kullanacakları boyaların türünü ve hangi ürünü işleyeceklerini belirli bir nizamla bağladığını belirtir.

“Üsküdar basmacıları ağırlıklı olarak kırmızı, nefti denilen koyu yeşil renkler kullanmaktaydılar. Basma işlemlerinin yapılmasının ardından boyanın basmalarda daha iyi sabitlenmesi için basmaların deniz suyuyla yıkandıkları bilinmektedir. Üsküdar Basmahanesi

ağırlıklı olarak tülbentçi esnafının ürünlerini işlediği için aralarında yakın bir ilişki vardı. 1827 yılı verilerine göre Üsküdar Basmahanesi'nde yılda 60.000, Yenikapı ve Fazlı Paşa basmahanelerinde ise 150.000 top civarında basma boyanmaktaydı. İşlenen bu basmalar daha sonra, miri damga vurulması için Astarçılar Hanı'nda bulunan damga odasına götürülürdü.”

Evliya Çelebi, 17. yüzyılın ortalarında İstanbul yazmacıları hakkında, 'Esnafı nakkaşan-ı yağlıkcıyan' tabirini kullanır ve 'Bunlar yumayun bezler üzerine siyah kalemkâr ederler, 20 dükkân, 20 nefer olarak çalışırlardı' der. Evliya Çelebi'nin yazmacılar için kullandığı 'Kalemkâr' sözcüğünün Osmanlıca'da karşılığı 'tülbent veya ince kumaşa üzerine fırça ile şekiller yapan yazmacı' olarak geçer.

Aslında tam da budur İstanbul yazmalarının inceliğini ortaya koyan ve bu yazmaları özel kılan. Kalem işi yazmalarının en güzel örneklerini Kandilli yazmalarında görürüz. Kandilli kalem işlerinden seccade, yorgan yüzleri, bohça ve örtüler yapılır. Çeşitli mitolojik betimlemeler hayat ağacı gibi inanç ve duyguların ifadesi kullanım alanına göre bir kompozisyon çerçevesinde kumaşa aktarılır.

Üsküdar'ın bir diğer yazması Çengelköy yazmasıdır. Çengelköy'de bir usta bu yazmaya MH Nadide imzasını atar. Bir demet çiçek ve kenar süsüyle temel beş ana rengin kullanıldığı Çengelköy yazması ustanın imzasıyla Nadide olarak da adlandırılır. Çengelköy Yazması Anadolu'nun her yerine dağılır. Zemin sarı olan Çengelköy yazması Kastamonu Cide'de Sarı Yazma adını alır. Kitaplara, manilere, türkülere konu olur. Rifat Ilgaz hayatını anlattığı kitabına Sarı Yazma adını verir. Çengelköy Yazmasınının, yörelere göre, zemin rengi de değişir, adı da.

Kuzguncuk, İcadiye ve Fıstıkağacı yazmacılığın yaygın yapıldığı semtlerin başında gelir. Kuzguncuk ile Bağlarbaşı arasında kalan İcadiye Mahallesi'nde o güne kadar pek bilinmeyen türde basmaların, yeni kurulan imalathanelerde üretildiği ve bu yeniliğin icat olarak değerlendirilip semtin adının İcadiye olarak anıldığı yine kaynaklarda yer alır.

Bu imalathanelerden biri Kayserilli Serkis Kalfa tarafından kurulur ve üretime geçer. Basmalara "Serkis Kalfa Basması" adı verilir.

Değişimle Gelen Dönüşüm

19. yüzyıl bu topraklarda değişimin, dönüşümün çok hızlı olduğu bir yüzyıl olur. Yazmacılık bu değişimden nasibini alır. Başta İngiliz dokumaları geleneksel yöntemle üretim yapan İstanbul pazarında üstünlük kurmaya başlar. İkinci yıkım bunun üzerine gelir, yazmacılık yapanların uzun süredir sahip oldukları tekelleşme hakları ellerinden alınır. Örneğin, her bir boyacı ustasının istediği ürünü ve boyayı kullanabileceğine hükmedilir. Yazmacılık sanatını etkileyen bir diğer gelişme ise özellikle 19. yüzyılın ikinci yarısında, kadın giyim tarzının “Batılılaşma” etkisiyle değişime uğraması olur.

“Yazma- basmacılık mesleğinde, 1891 yılında, İstanbul Kapalıçarşı ve Beyazıt çevresinde çalışan kalfaların sayısının ustalara göre, çırağların sayısının kalfalara göre azaldığı görülmüştür. Bu durum yazmacılık mesleğinde daha sonraki dönemlerde yetişecek eleman sayısının sınırlı olacağını göstermektedir” saptaması 1891 tarihli yazmacı-basmacı esnaf sayım defterlerini yüksek lisans tezi çerçevesinde inceleyen Elif Yörür’e ait.

Bu sayım defterlerine göre İstanbul’da Üsküdar, Kandilli, Kanlıca, Yeniköy, Kuzguncuk, Üsküdar Ayazma Sarayı ve Fazlı Paşa Sarayı’nda basma, tülbent, yazma üretimi yapılır. İstanbul’da yazma-basmacılık, iş kolunda çalışan toplam 192 dükkân vardır. Burada çalışan 192 ustanın yüzde 85’i, yani 164 usta gayrimüslimdir. Bu ustaların yarıya yakını, yüzde 48’i yazmacı olarak çalışır. Müslüman usta sayısı ise sadece 28’dir.

19. yüzyılın özellikle ikinci yarısından sonra daha çok ağırlaşan olumsuz gelişmeler Üsküdar Basmahanesi başta olmak üzere bu alanda faaliyet gösteren tüm işletmeleri derinden etkiler. Bu olumsuz gelişmelere ithal edilen, kalitesi düşük, daha ucuz olan dokumalar da eklenince artık yazmacılık neredeyse yapılamaz hale gelir.1894 depreminde yıkılan Üsküdar Basmahanesi daha sonra ahşap olarak tekrar inşa edilir ama eski üretim kapasitesine ulaşamaz.

20. yüzyılda İstanbul’da, Üsküdar’da yazmacılığın bu sanata gönül vermiş, sayıları giderek azalan, ustalarla devam ettiğini görürüz. Teknolojinin devreye girmesi, serigrafik baskının yaygınlaşması geleneksel baskıcılığı derinden etkiler.

Üsküdar sokaklarına, şiiirlere sinen yazmalar

1950’li yıllarda şair, ressam Bedri Rahmi Eyüboğlu kaderine terk edilmiş yazmacılığa, sanat boyutunu dahil ederek yeni bir soluk getirir. Ressam ve eğitimci Turan Erol, Bedri Rahmi’nin yazmacılığını anlatırken tam da bu tespiti yapar; “Yazmacılığın sanat tarafı tükenmiş, zanaat tarafı kalmıştı. Bu güzel geleneğe resim alanından, kendi bulduğu motiflerden yeni bir aşım yapmak istiyordu Bedri Rahmi. Çok geçmeden özel işliğinde yazma düzenini kurdu, çalışmaya başladı.” Kalamış’taki evini yazma atölyesine çeviren Eyüboğlu, bu zanaatı geleneksel ustalardan öğrenmek için İstanbul’da ayakta kalan atölyeleri tek tek gezer, ustalarla söyleşir, yaptıkları işleri görür. Bu işe gönül verir, Yazma Destanı şiirini yazar. Bu şiirinde Üsküdar Ustalarından söz eder;

Buna al basalım derler buna mor
Neyin nesi olduğunu, Şaban Usta’ya sor.
Şaban Usta Üsküp’ten gelmiş, geleli 30
yıl olmuş.
Üsküdar’da Fıstıktağacı’nda bir tezgah
kurmuş. Aklını fikrini yazmaya vermiş
Dil birazcık Üsküp’e çalar
Mesela, gel bir yemek yiyelim demez de
Yiyelim bir yemek, der...

Üsküplü Şaban Usta, İstanbul Ticaret Odası kayıtlarında “Emprime ve Yazma” bölümünde kayıtlı Şaban Kaymakçalan’dır. Kumkapı Arapzade Ahmet Sokak’da yazmacılık yapan Şerafettin Yapar Usta’nın oğlu Nedim Usta ise Üsküdarlı Artin Usta’dan söz eder.

“Yazmacılar arasında yazılı olmayan kurallar ve yardımlaşma vardı. Genellikle kimse birbirinin yaptığı işi yapmazdı. Biz hamamiye, mavi yazma yaparken Mustafa abi vardı o batırma yapardı, ‘kireç’ derdi, bizim yaptığımızı yapmazdı. Ohannes Usta Alizar çalışırdı, bazı yazmacılar tülbent yapardı. Biz de tülbent işine çok girmezdik.

Daha önceki yıllarda Üsküdar yazmacılarından Artin Usta vardı, atölyesini kapatacağı ama elinde

bitirmesi gereken işleri vardı. Babamı yardım etmesi için çağırırdı. Babam, ben ve abim Artin Usta’nın atölyesinde üç, dört ay çalıştık, işlerini bitirmesine yardımcı olduk.”

Artin Usta Üsküdar’da ay yıldızlı yazmaları yapan ustalardandır.

İcadiye isminin 18. yüzyılda yazmacılar tarafından verildiği belirtilirken günümüzde hala burada bir sokağın ismi yazmacılar sokağıdır. Üsküdar’da yazmacıların izini sürerseniz Küplüce Mahallesinde Yazmacı Emine Sokağına rastlarsınız. Sokak adını, yazmacılık yapan Emine Hanım’dan alır. Ama hangi tarihlerde yazmacılık yapmıştır bilinmez. Bildiğimiz tarih boyunca Üsküdar’da yazmalar yapılmış ve bu yazmalar Üsküdar sahillerinde yıkanmış.

Nazım Hikmet Kuzguncuk şirinde denizde yıkandıktan sonra kuruması için asılan yazmalardan söz eder;

Beykoz’da oturmalı
Beykoz’da çalışan adam.
Fakat Kuzguncuk şirin yerdir
ve gayet nefis yapar gül reçelini
pansiyoncu Madam
ve kızı Raşel...
Aynada bir kartpostal:

bir manzara Nis şehrinden.
İskele, karyola, konsol...
Denize nazırdı pencereleri...
Güneşte tavana suların ışıltısı vurur,
karanlık şilepler geçirdi geceleri
insanı olduğu yerde
eli böğründe bırakarak...
Selim’in odası havavadardı.
Kırmızı yazmalar kururdu yandaki boş
arsada.
Sağda Cevdet Paşa yalısı.
Yalıda bir tavus kuşu
bir de Mebrure Hanım vardı.
Mebrure Hanım
tafta entariler giyerdi.
Çok ihtiyardı
ve mavi gözleri kördü.
Tentene işlerdi Mebrure Hanım.
Uyanır bir beyaz güle başlar,
uyurken dağıtırdı gülünü...
Merhum Cevdet Paşa yalısında
Mebrure Hanımı unutmışlardı...
Beykoz’da oturmalı
Beykoz’da çalışan adam.
Fakat Kuzguncuk şirin yerdir
Ve kırmızı yazmalar kuruyan boş
arsadan dünyayı zapta gidecek olan
pulsuz balıklar gibi çıplak çocukların
her akşam dinlerdi çığlıklarını Selim...

Nazım Hikmet’in boş arsada kuruyan
kırmızı yazmaları belki Şaban Usta’nın,
belki Artin Usta’nındır; kim bilir....

AHİLİK

Bacıyan-ı Rum'dan yazma tutan ellere

Ahilik teşkilatı, Moğol istilasından kaçan Türklerin Anadolu'da kurduğu bir esnaf örgütlenmesidir. Anadolu'da Türk zanaatkarları ayakta tutmayı amaçlayan teşkilat ilk defa Bağdat'ta büyük ustalardan eğitim almış olan Ahi

Evrar tarafından 1205 yılında Kırşehir'de kurulur. Dayanışma ve kardeşliği esas alan Ahilik Teşkilatı'nın asıl amacı, işe yatkın çocukların yetiştirilerek mesleğe kazandırılmasıdır. Usta, yanında çalışanların, zanaatı hakkıyla öğrendiğine kanaat getirince onlara törenle icazet verir. Böylece kalfalıktan ustalığa geçmiş olanlar kendi iş yerlerini yapılan icazet töreninden sonra açabilirler ve mesleklerini yapmaya başlarlar.

Dönemin meslek edinme okulu olarak değerlendirilebilecek olan Ahilik Teşkilatı Selçuklular döneminde ekonomik ve ticari faaliyetlerinin yanı sıra, askerî ve siyasi faaliyetlerde de bulunmuş, aynen Bektaşî ve Yeniçeri Ocaklarının olduğu gibi Osmanlı Beyliği'nin kuruluşunda ve güçlenmesinde etkin rol oynamışlardır.

Ahilik Teşkilatı'nın Müslümanlara has bir kurum olarak iş görmesi 13. yüzyıldan 17. yüzyıla kadar sürer. Giderek dünyanın medeniyet merkezi olan Osmanlı İmparatorluğu'nda gayrimüslim oranı hızla artınca farklı dinden kişilerin ortak çalışması zorunlu hale gelir. İşte o zaman adına "Gedik" denilen, Ahiliğin ötesine geçerek din ayrımı gözetmeyen yeni bir kuruluş ortaya çıkar. 1727 yılından itibaren tekel veya imtiyaz anlamına gelen Gedik, "Osmanlı bünyesindeki esnaflığa ve sanatkârlığa girişi tetkik etmek" amacıyla gündeme gelir. Yapı olarak Ahiliğe benzer olmakla birlikte ömrü onun kadar uzun olmaz. İngiltere'de başlayan Endüstri Devrimi ile yeni bir boyut kazanan ekonomik ilişkilerle Gedik ve Ahilik Sistemi çözülmeye başlar.

Ahi Kültürünü Araştırma ve Eğitim Vakfı'nın kurucu üyelerinden olan Galip

Demir'in "Türklerin Rönesansı" olarak tanımladığı Ahilik Teşkilatı erkek meslek sahiplerine dayanan bir örgütlenmedir. Selçuklu ve Osmanlı Devleti'nin temel dayanaklarından biridir. Ama adından çok fazla söz edilmeyen, kimi zaman varlığı bile tartışmalı hale getirilen bir teşkilat daha vardır; Bacıyan-ı Rum, yani Anadolu Kadınlar Birliği.

Selçuklu ve Osmanlı döneminden bu yana Anadolu'da kadının sosyal ve ekonomik hayatta daima önemli bir yeri vardır. Kadınlar her zaman toplum içinde oldular ve kendi teşkilatlarını kurdular. Ahi Evran'ın eşi Fatma Bacı, dünyanın ilk kadın teşkilatı olan "Bacıyan-ı Rum" teşkilatını yani Anadolu Kadınlar Birliği'ni kuran öncü isimdir.

Ahilik teşkilatının güçlü olduğu Kayseri'deki erkek esnafın yanında kadınlara mahsus çalışma yerleri vardır. Bacıyan-ı Rum teşkilatına mensup kadınlar burada el sanatlarını ve mesleklerini icra ederler. Kadınlar daha çok çadircılık, keçecilik, nakışçılık, örgücülük, kilim ve halı dokumacılığı, ipek ve pamuk ipliği üretimi gibi işleri kurup bizzat çalıştırırlar. Çalışan kadınların gerek mesleki gerekse ahlaki konularda ihtiyaç duydukları eğitimi aldıkları yer "Bacıyan-ı Rum" teşkilatıdır.

Birçok batılı araştırmacı, tarihin o döneminde Anadolu'da kadınların bir araya gelerek hem üretimin içinde yer almalarını hem de mesleki ve kişisel eğitimleri için örgüt kurmalarını hayretle karşılar. Alman araştırmacı

Franz Taeshner bunlardan biridir. Franz Taeshner, Ahilik teşkilatı ile aynı dönemde kurulan bu teşkilatın varlığına inanamaz. O dönem Türk kadınının böyle bir 'sivil toplum örgütünü kuracak kadar bilinçte olmadığını ifade eder.

Veliye Martı ve dokuz öğrencisi Ahi Evran'ın eşi Fatma Bacı'nın 1200'lerin başında Kırşehir'de attığı adımların izini bugün Üsküdar'da sürdürüyor.

36 yıllık yazma ustası Veliye Martı dokuz yıl birlikte çalıştığı dokuz kadın öğrencisine "artık tamam" diyerek icazet belgelerini veriyor. Dokuz yazmacı kadın İstanbul-Üsküdar Kalıplarıyla yürüttükleri İcazet Sergisi çalışmalarını tamamladılar.

İcazetlerini alan dokuz kadın usta özgün tasarımlarını sunacak. Veliye Martı Usta'nın verdiği icazetlerin ardından bizler de İstanbul ve Üsküdar'ın geleneksel kalıplarıyla; kalem işi, kalıp-kalem ve kalıp baskı teknikleri kullanılarak hazırlanan yazmalar arasında, kim bilir belki de kendimizi 1205'te Kırşehir'de Fatma Bacı ile başlayan, 2025'te Üsküdar'da Veliye Martı ile soluklanan bu heyecan veren yolculuğun içinde bulacağız.

Veliye MARTI ve Dokuz Kadının Hikayesi

Yazma tutkusuyla geçen 36 yıl

Kalamış Yazma atölyesine 1990 yılında ilk adım attığında Mehmet Hamdi Eyüboğlu babası Bedri Rahmi Eyüboğlu'ndan devraldığı yazmacılık sanatını titizlikle devam ettiriyordur. Veliye Marti çalışmaya başladığı bu atölyede ilk günden itibaren kalıplar, renkler, cümbüş ve oradaki yaratıcılıktan çok etkilenir. 10 yıl büyük bir heyecan ve tutkuyla çalışır. Sanatsal yazma eğitimi bu atölyede alır. Mehmet Eyüboğlu'nu her daim 'Yazmacılığı öğreten ve sevdiren en önemli' ilk ustam diye anlatır.

"Mehmet Eyüpoğlu bana 'Biz İstanbul'un son yazmacılarıyız. Bu konuyla ilgilenen, bunu yapan başka kimse yok. Alabileceğin en iyi eğitimi burada aldın' derdi. 10 yıl çalıştıktan sonra Eyüpoğlu atölyesinden icazet alan ilk ve tek kişi oldum."

Veliye Marti, yazmacılığın sadece sanatsal yazma ile sınırlı olmayacağını geleneksel yazmacılığı da öğrenmesi gerektiğini düşünür ve araştırmaya başlar. Kalamış'taki atölyenin dışında İstanbul ve Kastamonu'da yazmacılıkla ilgili çalışmalar yapar. Üç yıl usta-çırak geleneğine uygun olarak çalışır, Tokat'ın önemli yazma ustası Hüseyin Er ve kalıp-kazan ustası Ömer Gıcık'tan el alır.

Eyüboğlu atölyesinde çalışmalarını sürdürürken, 1994 yılında Lefkoşa Atatürk Kültür Merkezi'nde ve Girne Amerikan Üniversitesi'nde "Kalamış Yazmaları" sergisine ve 2006 yılında Doğu Akdeniz Üniversitesi'nde "Sevdam Yazma" sergisine "İpek Elbise Tasarımları" ile katılır. Bu sergilerin küratörlüklerini

üstlenir. KKTC Milli Eğitim Bakanlığı'nın daveti üzerine aynı sergiyi Lefkoşa Atatürk Kültür Merkezi'nde açar. 2002 yılında Kadıköy'de Martı Yazma Atölyesi'ni kurar. Çalışmalarını burada sürdürür. 2007 yılında Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti Kültür Bakanlığı'nın davetiyle Lefkoşa, Girne ve Gazi Magosa'da bulunan meslek liselerinde seminerler düzenler. Bir yıl sonra, Tokat Halk Eğitim Merkezi'nin davetiyle, "Yazmacılık Sanatsal Boyut ve Alternatif Kalıp Çalışmaları" konulu seminer ve kurs programlarını yönetir.

Bu süreçte eğitim vermeye devam eder. Mardin-Midyat'ta Halk Eğitim Merkezi bünyesinde 2009 yılında geleneksel yazmacılık eğitimi verir. Aynı yıl Mimar Sinan Üniversitesi Meslek Yüksek Okulu Tekstil Programı çerçevesinde, Aydın ve Sakarya Üniversiteleri Tekstil Tasarım Bölümlerinde uygulamalı yazmacılık konulu seminerlerde yazmacılığı anlatır, tanıtır.

Bir yıl sonra İstanbul Büyükşehir Belediyesi'nin "Tarihi Merkezlerde Yaratıcılık ve Girişimciliğin Gelişimi" projesi kapsamında "Ağaç Kalıp Oyma ve Yazmacılık" konusunda katılımcıları eğitir. Avrupa Birliği destekli Şile Kadın Toplum Merkezi'nde 2012-2013 yıllarında geleneksel yazmacılık eğitimi verir.

İlk kişisel sergisini 2012 yılında, 'Kıbrıs Sandık Motifleri' adıyla Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti'nde açar. Sergi çalışmaları kapsamında, yaptığı tüm araştırma dokümanlarını, kalıpları, sergi parçalarını Yakın Doğu Üniversitesi Modern Sanatlar Müzesi'ne bağışlar.

Uzun araştırma ve çalışmalar sonrasında gerçekleşen ikinci kişisel sergisi 'Anadolu'da Kadının İzi' adıyla Sahi İstanbul sponsorluğunda İstanbul Tünel-Adahan Galerisi'nde sanatseverlerle buluşur. Bu projedeki çalışmalar ve 39 adet kalıp Veliye Martı ve Sahi İstanbul tarafından Kuşadası Kadın Kooperatifi'ne bağışlanır.

2016 yılında İsmek bünyesinde Geleneksel Yazmacılık eğitimleri vermeye başlar. Bu süreçte Veliye Martı'nın

yetiştirdiği öğrenciler İstanbul'da halk eğitim merkezlerinde yazmacılık eğitimi veren ustalardır. 2017 yılında Başkent Üniversitesi'nde 'Sanatsal Yazmacılık' konulu konferans verir.

İşini yapmak ve eğitim vermekle yetinmeyen Veliye Martı, İstanbul yazmacılığı alanında yaptığı araştırmaları, 2018 yılında İstanbul'un Son Yazma Ustaları ve Kalıpları kitabında toplar ve kitap, Sosyal Yayınlar'dan çıkar.

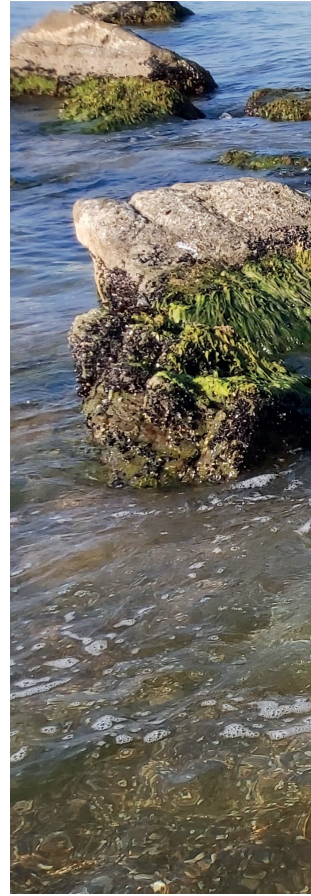
Kuşadası Kadın Kooperatifi'nin (Kuşakk) girişimiyle Kuşadası'nda çalışmalar yapar, eğitimler verir. Uzun yıllar yazmalarını bastığı, projelerini yürüttüğü Martı atölyesini kooperatife bağışlar ve "Kuşakk Veliye Martı Yazma Atölyesi", Kuşadası Caferli Köyü'nde müze atölye olarak hayata geçer.

Veliye Martı, sahip olduğu eski kalıp koleksiyonunu ve eski ustalarının baskı ve malzemelerini ise "Anadolu Yazmacılık Müzesi'nin kurulması için Kastamonu Kent Müzesi'ne bağışlar. Müze kurulması ile ilgili çalışmalar halen devam ediyor.

Seydiler Çırdak köyünde 130 yıl önce yaşayan yazma ustası Nefise Akpınar'ın kalıpları, hayatı ve sanatını anlattığı 'Kastamonulu Bir Kadın Usta Nefise Akpınar' araştırma ve kitap çalışmasını tamamlar. Üç yıl üzerinde çalıştığı bu araştırmanın sergisi, 'Tamamlanma; Nefise Akpınar İzleri' başlığı altında 30 Ağustos 2024'de Kastamonu'da sanat severlerle buluşur.

Cumhuriyet'in 100. yılında "Kastamonulu Kadınların Yazma Tarihi ve Benli Çardan Hürriyet'e" adlı araştırmasının sunumunu yapar ve kitap çalışmasını tamamlar. Kitap basım aşamasındadır.

Günümüzde yazmacılık sanatını koruyan ve yaşatan ustaların önde gelen isimlerinden olan Veliye Martı 36 yıldır; geleneksel yazmacılığın araştırılması, motifleri deforme edilmeden tasarımlarda kullanılması, belgelenmesi, geleceğe aktarılması, geleneksel yöntemlerle farklı motif çalışmalarının yapılması için çalışıyor.

Buket ATACAN

Yazmacılık hayatımı değiştirdi mesleğim oldu

Her Şey yıllar öncesinden kalan evlerinde bulunan, gevikli bir masa örtüsü ile başlar. Buket Atacan Kapalı Çarşı'dan alınmış bu yazmayı o kadar beğenir ve sever ki yazma, bütün detaylarıyla bugün dahi aklındadır.

“Gevikli bir yazmaydı hep onun gibi bir Şey yapmayı hayal ettim. Yıllar geçtikten sonra da bu isteğim değişmedi. Nasıl yapabileceğimi araştırdım ve yazmacılığa adım attım. İşte çıkış noktam tam da buydu.”

Buket Atacan 1969 yılında Çorlu'da doğar. Erzurum Atatürk Üniversitesi Klasik Arkeoloji bölümünden mezun olur. Özel sektörde eğitim ve farklı alanlarda çalışır. Bu dönemde el sanatlarıyla iç içe olur. Çeşitli alanlarda kurs alır, workshoplara katılır. Aklında yıllar öncesinden kalan sandık kokusuyla gevikli yazma vardır. Yazmacılık sanatına Beylerbeyi Olgunlaşma Enstitüsü'nde adım atar. 2019 yılında Veliye Martı'nın öğrencisi olur. Geleneksel yazmacılığın tekniklerini, inceliklerini öğrenir.

“Veliye Hoca'dan hem geleneksel hem de sanatsal yazmayı, geleneksel boya yapımı ve tekniklerini öğrendim. Eğitim sonrası çalışmalarımı ara vermeden sürdürdüm. Aynı yıl Ayvalık Küçükköy'de Buket Yazma Atölye/Dükkanını açtım. Atölyeyi açtıktan sonra da öğrenme sürecim devam etti. Tahsin İstengel Atölyesi'nde de yazmacılık ve baskı teknikleri üzerine eğitim aldım. Bu arada sergilere katıldım. Katıldığım ilk sergi

'Yazmanın İzinde' sergisi oldu. Aynı yıl Japonya/ Setagaya-Tokyo'da açılan 'Türkiye Geleneksel Tokat Baskı Sergisi'nde işlerim yer aldı. 2022 yılında ise 'Veliye Martı ile Ustalığa Yolculuk' ve bir yıl sonra yapılan, '3. Sanat ve Tarih Buluşması' Antik Çisterna'da çalışmalarım sergilendi. Geçtiğimiz yıl ise Müze Gazhane'de Tahsin İstengel öncülüğünde 'Anadolu Masalları' ve 'Çatma'dan Yazmaya Minik Dokunuşlar' sergilerine katıldım."

Bu arada Buket Atacan dekoratif el sanatları alanında kalfalık ve usta öğretici belgelerini alır. Kültür ve Turizm Bakanlığı Somut Olmayan Kültürel Miras Taşıyıcısı olur. Yazmacılığa ilk başladığında bu işin hobi düzeyinde kalacağını düşünür. Ama yıllar geçtikçe yazmacılığı daha çok sever ve tutkuyla yapmayı sürdürür. Aldığı eğitimlerin bugüne gelmesinde büyük katkısı olduğunu ifade eder.

"Yazmacılık hayatımı çok değiştirdi. İlk yıllarda hobi olarak yapacağım diye düşünürken şu anda benim mesleğim oldu. Yani hem zevk alıyorum hem kazanıyorum. Bir anlamda yazmacılık hayatıma yön verdi. Atölyemi ilk açtığım zaman bu kadar uzun soluklu olacağını düşünmemiştim. Atölyeyi 6 yıldır sadece yazın açıyordum ama bir yıldan beri buraya yerleştik. Atölye ve dükkan hayatımızı şekillendirdi. Eskiden kışın baskı yapsam da çok aktif değildim. Şimdi kışın da aktif olmaya başladım. Festivallere katılıyorum, çeşitli etkinliklerde yazmacılık sanatını tanıtıyorum, satış yapıyorum. Her şeyi Veliye Hoca'dan öğrendim. Kalıpları, geleneksel boya yapmayı, teknikleri, geleneksel ve sanatsal yazmacılığı, yani yazmacılığa dair her şeyi."

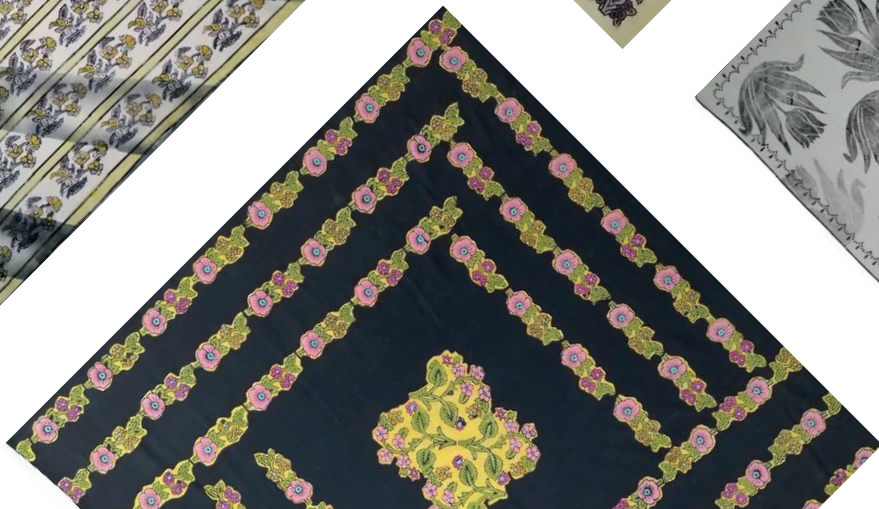
Yazmacılığı, kalıp, boya alıp kumaşa basmak biçiminde sınırlamanın doğru olmadığını düşünen Buket Atacan, kalıp

oymadan başlayarak boya hazırlamaya kendi desenlerini oluşturmaya kadar ayrıntılı, uzun soluklu bir iş olduğunu ifade eder.

"Sürekli yeni şeyler öğreniyorsunuz ve öğrendikçe kendinizi geliştirebiliyorsunuz. Bu işe yeni başlayanlar için önerim, gerçekten ilerlemek istiyorlarsa bastım oldu demeden yazmacılıkla ilgili her şeyi öğrenmeye çalışsınlar. İstanbul, Tokat, Kastamonu yazmacılığını araştırıp bilgi sahibi olsunlar. Araştırmak yazmacılığın en önemli parçalarından biri. Benim amacım ise kadim sanatın farklı tekniklerini araştırıp deneyimlemek, icra etmek ve gelenekseli koruyarak yeni motifler tasarlamak ve geleceğe aktarmak."

Şimdi Ayvalık Küçükköy'deki atölyesinde yurt içi, yurt dışından gelen hevesli ve meraklı herkese yazmacılığı anlatıyor ve bu yoğun ilgiden büyük bir memnuniyet duyuyor.

Dilek US

Fırçamdan kadim sanata uzanan yolculuk

“Aslında her şey ilk derste Veliye Hoca'nın yazmacılıktan söz ederken gözlerindeki ışık ve bitmeyen enerjisiyle başladı ve bu öyle bir rüzgardı ki kapılmamak mümkün değildi” diye anlatır Dilek US yazmacılıkta geçen 10 yılını. Diğer arkadaşları gibi yazmacılıktan önce İsmek Resim İhtisas bölümünde 6 yıl eğitim alır, sanat tarihi derslerine katılır. Resme merakı küçük yaşlarda başlar, lise dahil eğitim süresince resim yapar. Sonra evlenir ve iki çocuğu olur. Çocuklar okula Dilek US resim kursuna başlar. “Ben resim yapmayı ve yazı yazmayı hep sevdim. Yakın çevrem resimlerini yaptım. Sonrasında İsmek resim kurslarına kaydoldum. 8 yıl resim eğitimi aldım. Özel resim atölyelerinde uzun yıllar eğitimime devam ettim. İsmek'in üretim sınıfına katıldım. Hem üretim hem de sahada satış biriminde çalıştım. Bu alanda birçok sergiye katıldım. Proje bazlı sergiler açarken festivallerde, etkinliklerde workshoplar yaptım. Resimlerimizin ilgi görmesi ve tercih edilmesi bizleri çok mutlu ediyordu. Koordinatörümüzden yeni bir bölüm olan Yazmacılık bölümünün açılacağını ve resim bölümü öğrencilerinin katılabileceğini öğrendim. Neredeyse bütün sınıf olarak bu bölümü merak ettik ve çoğumuz bu bölüme geçtik. Veliye Martı Hoca ile yollarımız burada kesişti. Yazmacılığı anlatırken duyduğum heyecan ve enerji bizi çok etkiledi. Daha sonra bu enerjinin asla bitmeyen bir tutku olduğunu öğrendik. Hemen o yıl yazma üretim sınıfı açıldı. Ürettiğimiz ürünler festivallerde büyük beğeni aldı ve yazma satışları rekor kırdı. Emeğimizin karşılığını almak ve ürünlerimizin gördüğü ilgi bizleri heyecanlandırdı ve

üretmeye teşvik etti. Üç yıl yazma eğitimine devam ettim.

Dilek Us 2015 yılında Veliye Martı ile başladığı yazmacılıkta ilk yıl Sanatsal Yazmacılık sonra iki yıl Geleneksel Yazmacılık eğitimleri alır. Bir yandan da üretim atölyesine devam eder. Bu eğitimlerin yanı sıra desen tasarımı derslerine katılır. 2018 ve daha sonraki yıl Veliye Martı ve öğrencilerinin açtığı "Geçmişten Fıslıdayan Yazmalar" sergilerinde tasarımları yer alır.

Bu arada yaptığı sanata ve üretime katkı sağlaması amacıyla Açıköğretim Fakültesi Kültürel Miras ve Turizm-Halkla İlişkiler ve Tanıtım Bölümüne devam eder ve mezun olur. Artık yepyeni bir sanat dalına kapı açmış, renklerin motiflerle, ahenkle dansını kumaşlarla buluşturup hayatlara dokunmak, güzellik katmak ve bu çemberi genişletmek misyonudur. Geçmişin izlerini geleceğe taşımayı temel amaç edinmiştir.

Usta çırak ilişkisinin yazmacılığın gelişmesinde ve yaygınlaşmasında ne kadar önemli olduğunu yaşayarak öğrenir ve kendisinin de bu yolda katkı sağlaması gerektiğini düşünür. Yazmacılık eğitimini vermek için yola çıkar. 2021 yılında Bakırköy Halk Eğitim Merkezi'nde yazmacılık dersleri vermeye başlar. Ayrıca yine Bakırköy'de ilk orta ve liselerde ahşap baskı dersleri verir. Çeşitli kültür festivalleri, bahar şenlikleri, yurtdışı misafirlerine yazmacılığı tanıtır ve workshoplar yapar.

2022 yılında öğrencileriyle "Anadolu da Esen Rüzgarlarla Dalgalanan Kumaşlar" ve 2023 yılında "Tarihten Gelen Sanat Tokat Tahta Baskı Sergisi"ni açar. Aynı zamanda Ümraniye Belediyesi ve Ümraniye Halk Eğitim Merkezinin işbirliği ile açtığı kurslarda eğitimlik yapmaya başlar ve bu eğitimler devam eder. 2024 yılında Ümraniye Belediyesi kurslarında öğrencileriyle birlikte "Zamanın İzlerinde Sanata Yolculuk" sergisine katılır. 2025 yılında Veliye Martı ve yetiştirdiği ustalar

sergisi olan "Çengelköy'den Cide'ye Sarı Yazma" sergisine katılır.

Yazmacılığın tarihçesi ve somut olmayan kültürel mirasımızın bir parçası olup unutulmaya yüz tutması beni en çok etkileyen tarafları oldu. Bu sanatın unutulmaması ve yaygınlaştırılması için eğitimler vermeye başladım. Öğrencilerime yazmacılığı anlatmak, öğretmek, üretime teşvik etmek severek yaptığım ve mutlu olduğum bir iş. Özellikle kişilere yeni bir uğraş ve isterlerse kazanç sağlayabilecekleri bir sanatı öğretiyorsunuz. Derslerimi hobi boyutundan ziyade tarihsel gelişimiyle birlikte geleneksel baskıcılığı ve sanat yönünü de ekleyip yazmacılık sanatını öğretiyorum. Öğrencilerimin bu eğitimler sayesinde hedeflerinin olması, ürettikleri sanatı kazanca dökmeleri en az onlar kadar beni de heyecanlandırıyor. Çok mutlu oluyorum ve o zaman hiçbir emeğin boşa gitmediğini düşünüyorum.

10 yıl önce Veliye Martı ile başlayan yazmacılık sanatı bugün araştırmaya dayalı projelerle devam ediyor diyen Dilek US geçen 10 yılını böyle özetler. Yazma eğitimci olarak profesyonel çalışma hayatının olması kendisine birçok katkı sağlar.

Eşim ve çocuklarım beni her zaman destekledi. Kızım da yazmacılıkla ilgileniyor ve kendi tasarımlarını yapıyor. Oğlum ise yurt dışında belli konsept çerçevesinde yazmalarımızın tanıtımını yapıyor.

Dilek US 2023 yılında Kültür Bakanlığı Yazmacılık Sanatı/ Ahşap Baskı alanında sanatçı unvanını aldı. Kültür Bakanlığı'nın düzenlediği "Yaşayan Miras Festivali" ve "Etnospor Kültür Festivalleri" ne katılım sağlayarak kaybolmaya yüz tutmuş geleneksel sanatımızı gelecek kuşaklara aktarmak, kültürler arası tanıtmak, yaşatmak üzere Somut Olmayan Kültürel Miras Taşıyıcısı olarak çalışmalarına devam etmektedir.

Sakine ve Fatma DİNÇ

İKİ KARDEŞ: SEKİNE VE FATMA DİNÇ

İklim değişir Akdeniz olur

Şair Kemal Burkay, Gülümse şiirinde şöyle der: "...Belki şehre bir film gelir / Bir güzel orman olur yazılarda / İklim değişir, Akdeniz olur, gülümse..." Midyat'a 2009 yılında bir yazma ustası gelir ve bir ay boyunca her gün Midyat'taki kadınlara yazmacılığı öğretir. Sekine ve Fatma kardeşler için o günden sonra "Bir güzel orman olur yazılarda / İklim değişir, Akdeniz olur..." İki kardeşin hayatlarının Veliye Martı ile değişim hikayesi başlar.

Sekine Dinç, 1979 yılında Mardin Midyat'ta doğar. İmam hatip lisesinden mezun olur. Kardeşi Fatma Dinç, ablasından dört yıl sonra 1983 yılında dünyaya gelir, Anadolu Üniversitesi İlahiyat Fakültesi'ni bitirir. 2009 yılına kadar Midyat'ta çeyiz hazırlamaya yönelik birçok el sanatları kurslarına giderler. Çünkü sadece bu kurslar vardır. O yıl arkadaşlarından yazmacılık alanında bir kurs açılacağı ve ustanın bu eğitimi vermek için İstanbul'dan geldiğini öğrenirler. Aslında ikisinin de yazmacılıkla ilgili bir bilgileri yoktur. Gidip öğrenmeye karar verirler. Babaları kurslara, eğitimlere gitmeleri konusunda her zaman destek olur. Eğitim başlar, her gün hiç aksatmadan Veliye Martı Usta'nın heyecanla uygulamalı olarak anlattığı

yazmacılık eğitimine katılırlar ve bu sanatı çok severler. Veliye Usta bu iki kardeşin elinden tutar ve bırakmaz.

Fatma Dinç, kurs aldıktan bir yıl sonra, 2010 yılında ilk defa Midyat'tan çıkar ve İstanbul'a gelir, sonra Tokat'a gider.

“Midyat'taki eğitim bittikten sonra Veliye Hocamız bize boya, kumaş vesaire her türlü desteği yaptı. Mardin'de bir satış yeri ayarladı, yaptığımız baskıları satılması için oraya götürdük. Hocamız İstanbul'a gittikten sonra da iletişiminiz hiç kesilmedi. 2010 yılında Avrupa Birliği projesi kapsamında düzenlenen yazmacılık eğitimine katılmamı istedi. Hayatımda ilk defa İstanbul'a geldim, eğitimlere katıldım. Aynı yıl Veliye Hocayla Tokat'a gittik. Orada Yurdanur Uçar'ın Atölyesinde ahşap oyma eğitimi aldım. Tokat'tan Midyat'a kalıp oymak için ihlamur ağacı kütükleriyle döndüm.”

Midyat'a döndükten sonra Fatma Dinç bu kez kendisi eğitmen olur ve ablasına Tokat'ta öğrendiklerini anlatır, gösterir. Sekine Dinç, Midyat'ta yazmacılıkla tanıştıktan bir yıl sonra açtıkları ve adını Sefaze koydukları yazma atölyesiyle ilgilenir.

“Kardeşim Tokat'tan Midyat'a döndükten sonra bana ahşap kalıp oyma dersleri verdi. Bu arada aynı yıl kendi atölyemizi açtık. Atölye evimizin önünde harabe bir dükkandı, biraz düzenledik, atölye haline getirmeye çalıştık. Daha sonra kaymakamlığın verdiği destekle tadilat yaptık ve atölyemizi büyüttük. Güzel satışlarımız oldu.”

Sefaze ismini üç kardeşin isimlerinden esinlenerek koyarlar. Sekiz kardeşlerdir. Yazma kursuna Sekine, Fatma ile birlikte Zehra isimli kardeşleri de katılır. Atölyelerinin adı o nedenle Sefaze olur. Ama üçüncü kardeş üniversiteye gider ve işten çekilir. Onlar kararlı bir şekilde yazmacılıkla uğraşmaya devam ederler. Atölyenin simgesini kelebek yaparlar. Kelebek Fatma Dinç'in ilk oyduğu kalıptır ve özgürlüğü anlatır.

Tokat'tan getirilen ıhlamur kütükleriyle Mardin müze kalıpları yapılır ve Midyat'ın taş desenlerinin kalıpları çıkarılır. Fatma Dinç 15 müze kalıp çalışmasıyla Kültür ve Turizm Bakanlığı onaylı ağaç ve kalıp oymacılığı belgesini alır. 2013 yılında bastıkları yazmalarla Gölcük Belediyesi Nakışlı Kırkyama Şenliğine katılırlar.

Veliye Martı ile yani yazmacılıkla tanıştıktan sekiz yıl sonra 2017'de iki kardeş daha uzun süreli kalmak için İstanbul'daki kardeşlerinin yanına gelirler. Fatma Dinç geçen yılları "Bir nevi üniversite okumuş gibi bir şey oldu aslında" diye anlatacaktır.

"Veliye Hocam beni eğitim için İstanbul'a çağırdığında doğrusu babamın izin vereceğini düşünmedim. Normalde Doğu'da bir genç kızın tek başına İstanbul'a, Tokat'a gitmesi çok görünen bir şey değil. Ama babam Veliye Hoca'ya ve bana güvendi. Hep bir mesleğimiz, kolumuzda bir altın bileziğimiz olsun istedi. İstanbul'a gelmeyi hayal bile edemedim, benim için sürpriz oldu. Sonra aldığım eğitimler ve Veliye Hoca ile çalışmalarım bir anlamda üniversiteye gitmiş, okumuş gibi oldum."

Sekine Dinç, 2019 yılına kadar üç yıl Veliye Martı'ya İstanbul İsmek'te asistanlık yapar. Mardin Müzesi ile birlikte Zorlu AVM'de düzenlenen bir festivale katılır. İstanbul'a gelmelerini kendilerini daha iyi yetiştirmek için fırsat olarak değerlendirdiklerini anlatır. "O yıllarda sürekli Midyat'ta kalsaydık sınırdan kalmış olacaktık. İstanbul'da ufkumuz, hayal dünyamız gelişti. Ayrıca burada yazmacılığı geliştirecek imkanlar vardı." 2021 yılında Sekine Dinç, Mardin Tasarım Vakfı Eğitim Çalışmalarında yer alır ve aynı yıl Veliye Martı ile birlikte Kuşadası'nda geleneksel yazmacılık atölyesine katılır. Kastamonu ve Tokat'ta Veliye Usta'yla birlikte onun projeleri çerçevesinde sanatsal faaliyetlerde yer alır. Bu iki yazmacı kardeş ilk kişisel sergilerini 2018 yılında Mardin'de açarlar. Geçen kısa zamanda çok işler başarmış, onlar için yepyeni bir dünya olan yazmacılığa adım atmışlar ve sanatla uğraşır hale gelmişlerdir. Sergi için Mardin ahşap kalıplarını çalışırlar. Kuşaktan Kuşağa Basmacılık adını verdikleri bu sergi onlar için haklı bir övünç kaynağı olur. Veliye Martı ve öğrencilerinin açtığı Geçmişten Fıslıdayan Yazmalar sergilerinde de tasarımlarıyla yer alırlar.

İlk kişisel sergi kadar önemli bir başka gelişme 2021 yılında yaşanır. Mardin Sefaze Sanat Evi olarak Craft İstanbul El Sanatları Fuarı'na katılırlar. Bastıkları ürünleri ziyaretçilerin beğenilerine sunarlar ve aldıkları sonuçtan oldukça memnun kalırlar. Sonrası farklı festivaller, etkinlikler, workshoplarla devam eder.

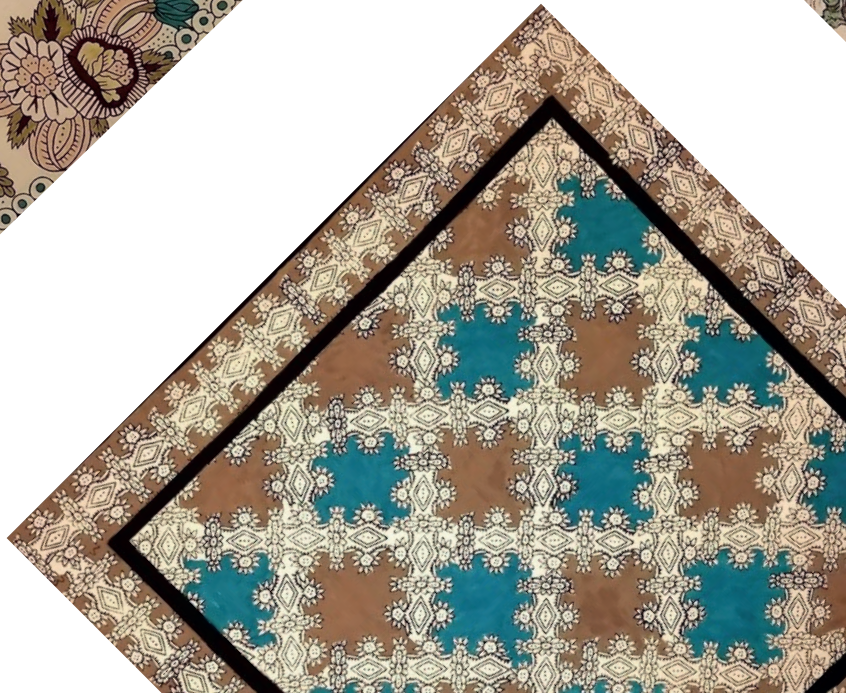
Şimdi Fatma Dinç, 2023 yılında Veliye Martı'nın önerisiyle girdiği Fatih Belediyesi Karınca Eğitim Birimi'nde yazmacılık eğitimleri vermeye devam ediyor. Sekine Dinç ise aynı desteği arkasına alarak İstanbul Eyüp Belediyesi'nde eğitimliğini sürdürüyor. Son iki yıldır da Fatih Belediyesi Eğitim biriminde yazmalarla ilgili çalışmalar yapıyor.

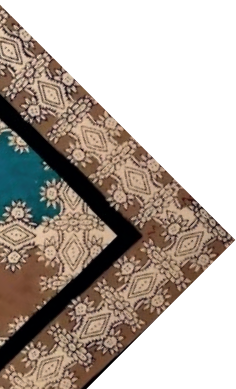
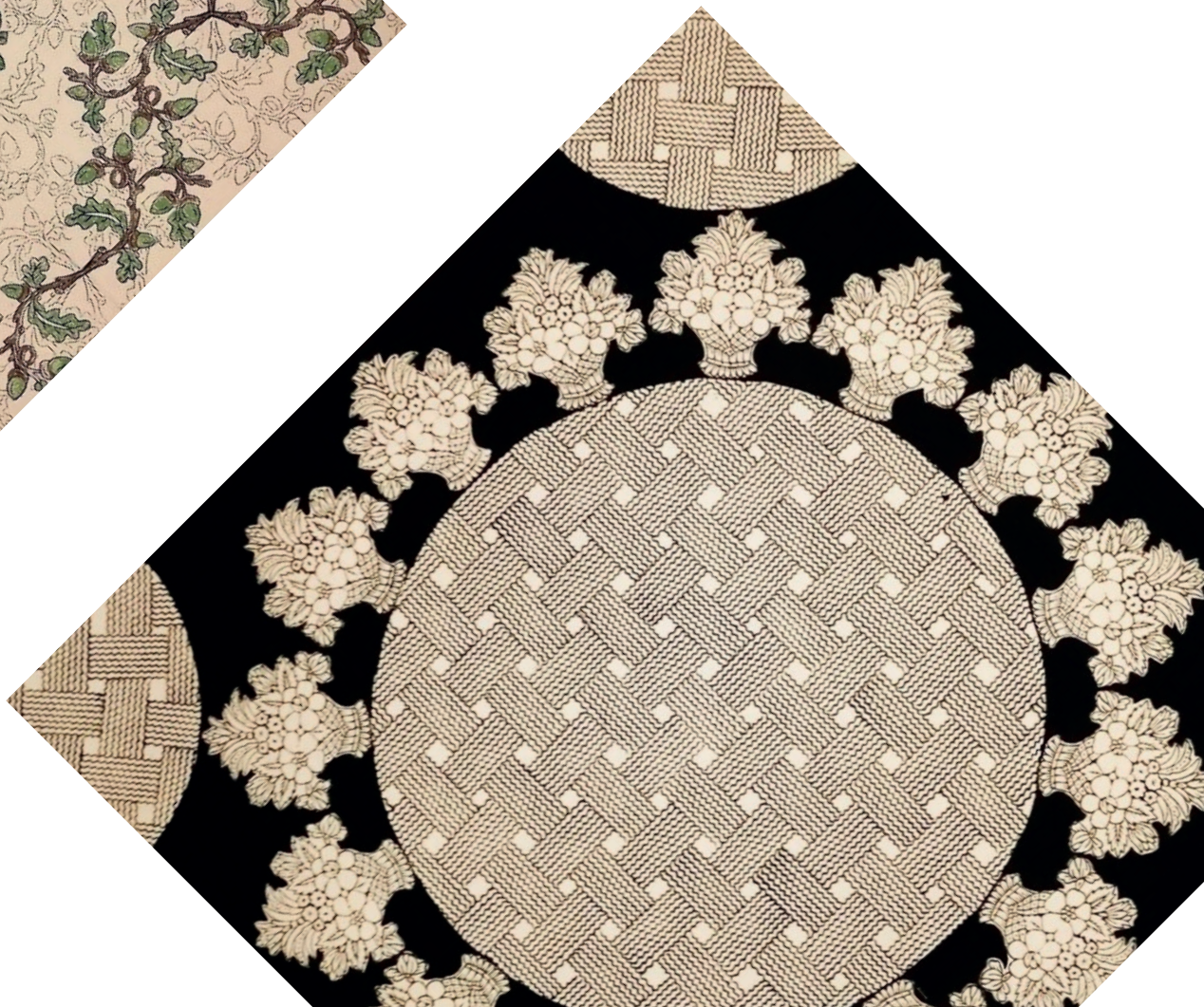
Veliye Martı ve yazmacılıkla hayatları değişen bu iki kardeşin hikayesine baktığımız zaman sembollerini olan kelebek misali bir değişim yaşadıklarını görürüz. Kelebeğin hikayesini, 15 yıl öncesine göre hayatlarının nasıl değiştiğini şöyle ifade ederler; Sekine Dinç: “Kendimi öncelikle 15 yıl öncesine göre çok daha özgüvenli ve bu özgüvenle birlikte özgür hissediyorum. Veliye Hoca olmasa tabii ki bugünlere gelemezdik. Bize büyük katkı sağladı, elimizden tuttu.”

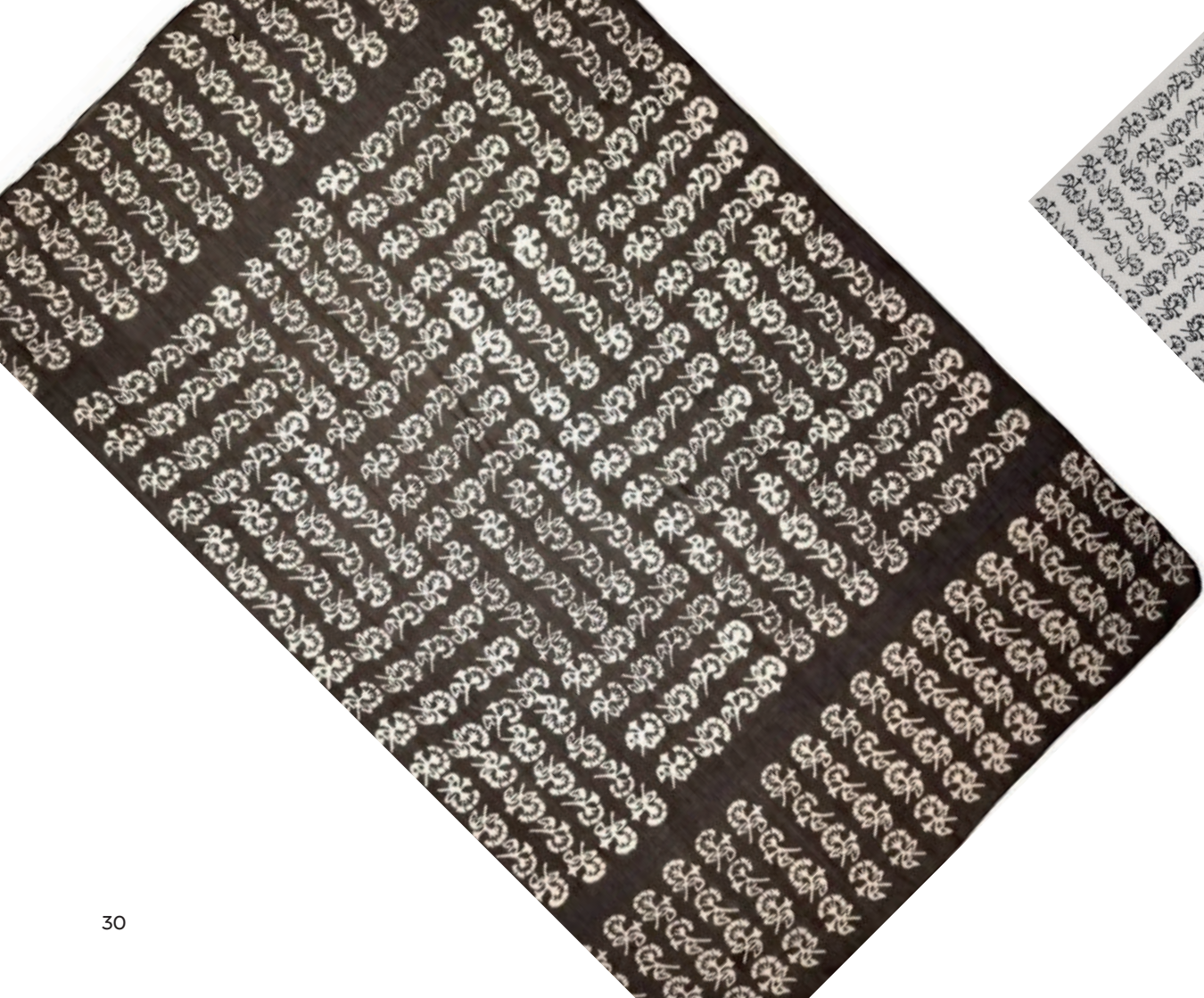
Fatma Dinç: “15 yıl önce bugünleri hayal edemezdim. Tabii ki bu süreçte ekonomik özgürlük kazandım. Ama bana göre bundan daha önemlisi bir mesleğim oldu, bu meslek içerisinde sabretmeyi, bir disiplin çerçevesinde çalışmayı, üretmeyi öğrendim. Yaptığım çalışmalarla kendimi daha mutlu ve huzurlu hissediyorum. Üretmek çok güzel bir şey. Şimdi eğitimliği de çok severek yapıyorum. Veliye Hoca'ya bütün bunlar için bir kez daha teşekkür ediyorum.”

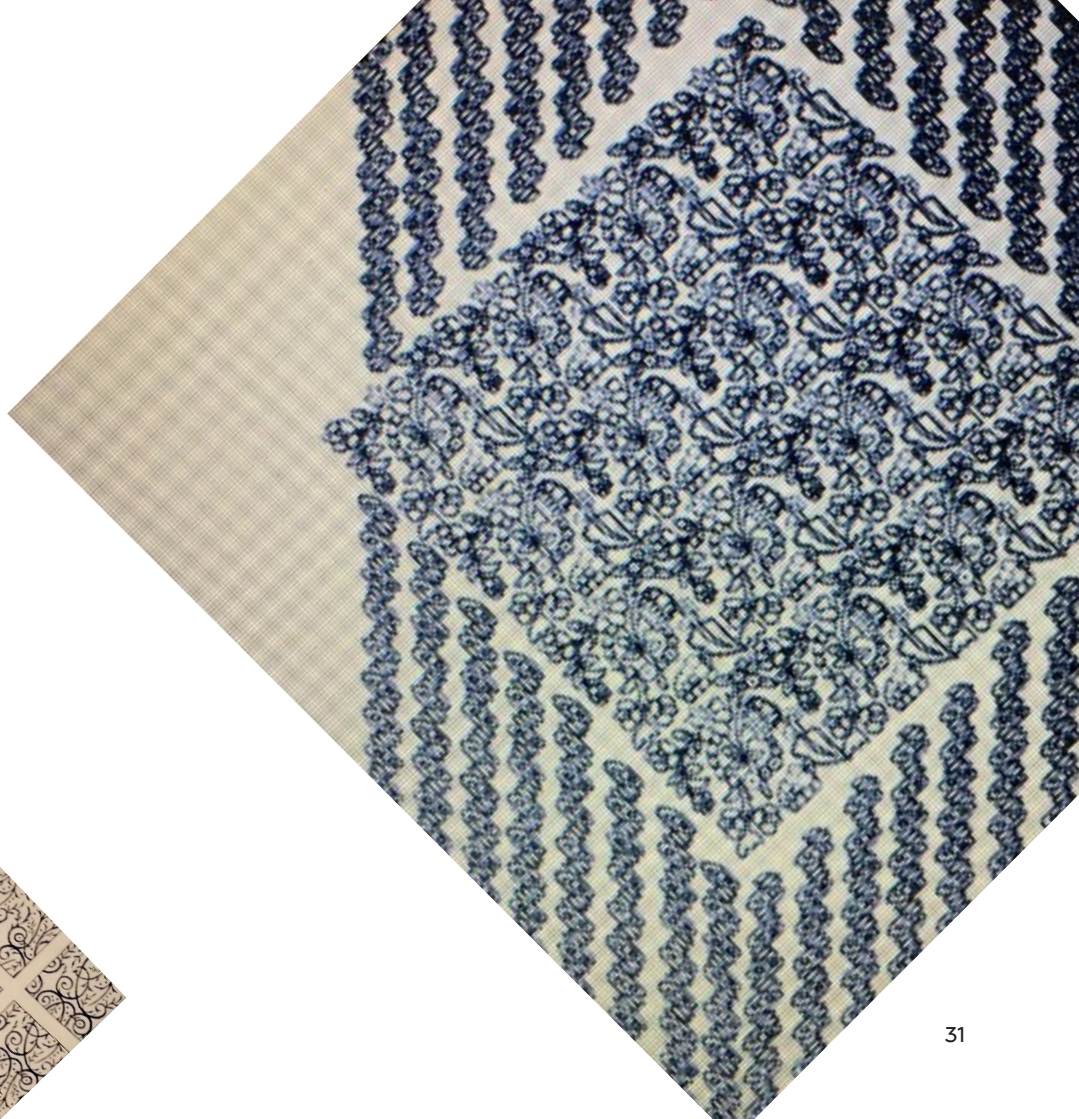
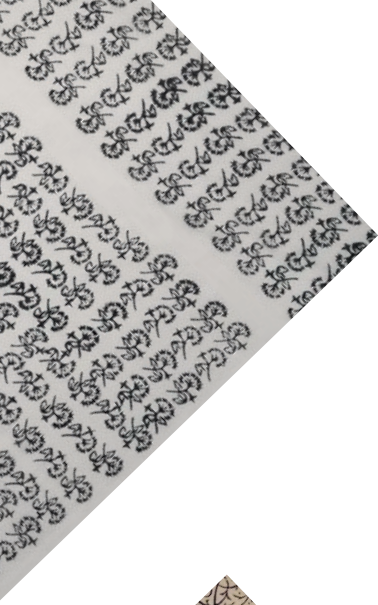
“Belki şehre bir film gelir / Bir güzel orman olur yazılarda / İklim değişir, Akdeniz olur, gülümse...”

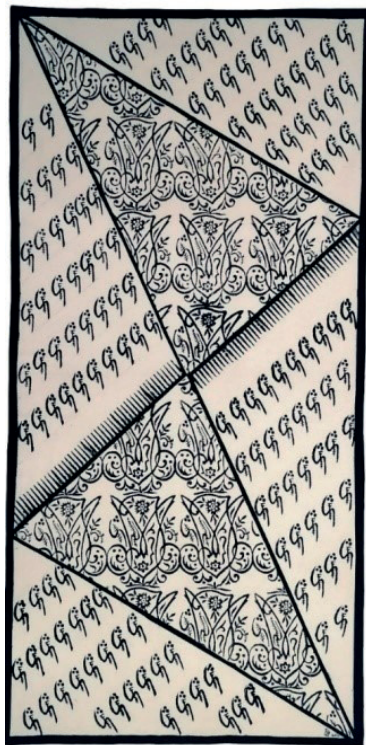

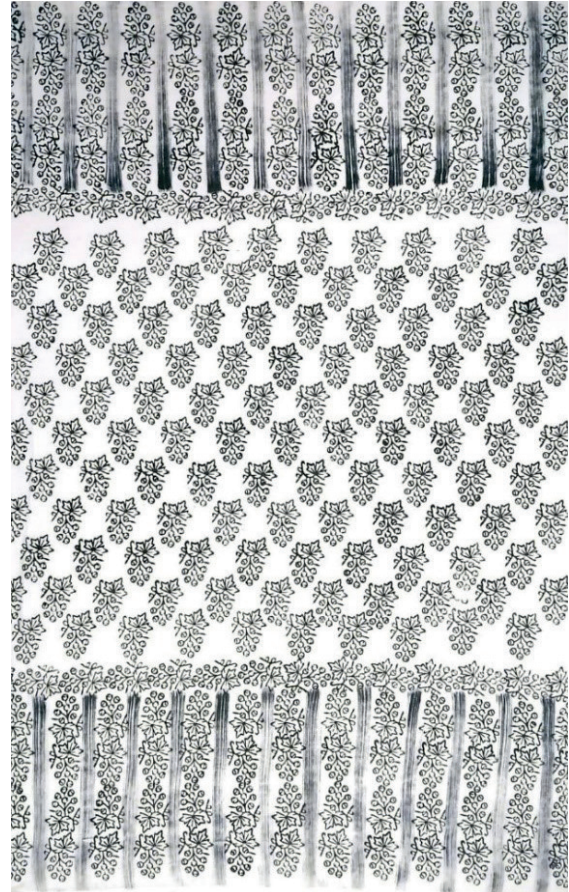
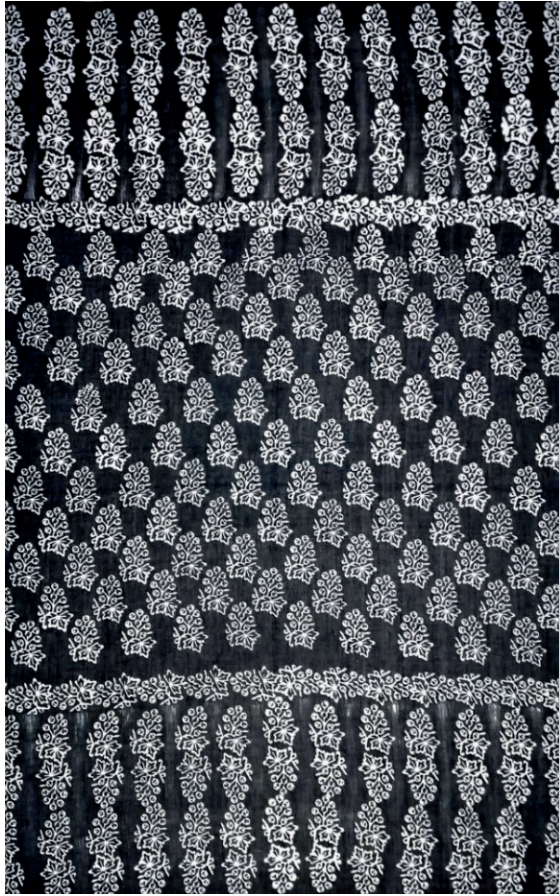

Mihrican ŞAHİ

Yazmacılık yaptığım işi daha değerli kıldı

İyi yaptığı işi farklılaştırma, ona yeni bir boyut katma isteği olmasaydı içinde, hiç yazmacılıkla tanışmayacak, sürdürmeyecekti Mihrican Şahi. Terzilik yapmaya devam edecekti. Önce sanatsal bir boyut kazanmak, estetik duygusunu geliştirmek için resim eğitimi aldı. Sonra yazmacılığı öğrendi ve önünde yeni bir kapı açıldı.

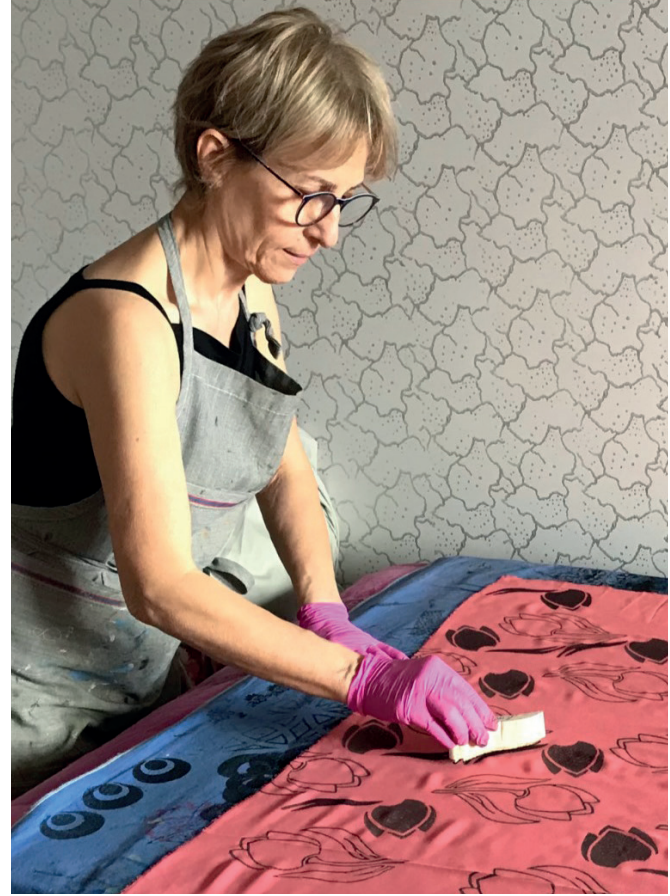
Mihrican Şahi 1959 yılında İstanbul'da doğar. Nişantaşı R. Uzel Meslek Lisesi Giyim Bölümü'nden mezun olur. Terzilik yapsa da sanata, resme olan ilgisi her zaman devam eder. Uzun yıllar Azeri ressam İbrahim Rızayev hocadan resim eğitimi alır. Konya ve İstanbul'da eserleriyle resim sergilerine katılır. 2014 yılında İsmek Resim İhtisas bölümünü bitirir ve resim üretim atölyesinde görev alır. Bu eğitimlerin hemen sonrasında yazmacılıkla, Veliye Martı ile tanışır. 2015-2017 yılları arasında Veliye Martı'nın sanatsal ve geleneksel yazmacılık derslerine devam eder.

Artık elinde mesleği olan terziğe farklı bir boyut katacak olan yazmacılık da vardır. Ama bu konuda bilgisini ve deneyimlerini arttırmaya devam eder. Yazmacılığın önemli bir tarafı olan boyama konusuna eğilir ve Tokat'taki yazma atölyelerinde Veliye Martı önderliğinde geleneksel boyalarla uygulamalı eğitimler alır. Yine Veliye Hoca'nın düzenlediği farklı atölyelerde görsel ve uygulamalı eğitimlere katılır. Yazmacılığın elbise tasarımlarına katkısı olacağını düşünerek desen tasarım derslerine devam eder. Yazmacılık usta öğretici belgesini de alır.

“Öncelikle ben kendi motiflerimi oluşturup kendi diktiğim kıyafetlere farklı bir boyut katmak istedim. O nedenle yazmacılık hep ilgimi çekti. Veliye Hoca’dan yazmacılığın her aşamasını kapsayan çok iyi bir eğitim aldım. Kendi motifimi çizdim, kalıplarını oydum ve daha sonra bu kalıplarla diktiğim, özellikle yazlık kıyafetlere, baskılar yaptım. Yaptığım kıyafetlerin çoğu pamuklu kumaşlardan bazıları ince tül bentlerden. Geleneksel yazmacılıkta zaten pamuklu kumaş kullanmak gerekiyor. Bu kıyafetlerin özellikle yazlık yerlerde satışını yapıyorum. Para kazanmaya başladıkça yazmacılık hobi olmaktan çıkıp daha profesyonel bir işe dönüştü. Ben her zaman üretmeyi çok sevdim. Belki üretmeyi sevdiğim için bu işi sevdim belki de sevdiğim işi yaptığım için ürettim. Şimdilerde sürekli üretiyorum.”

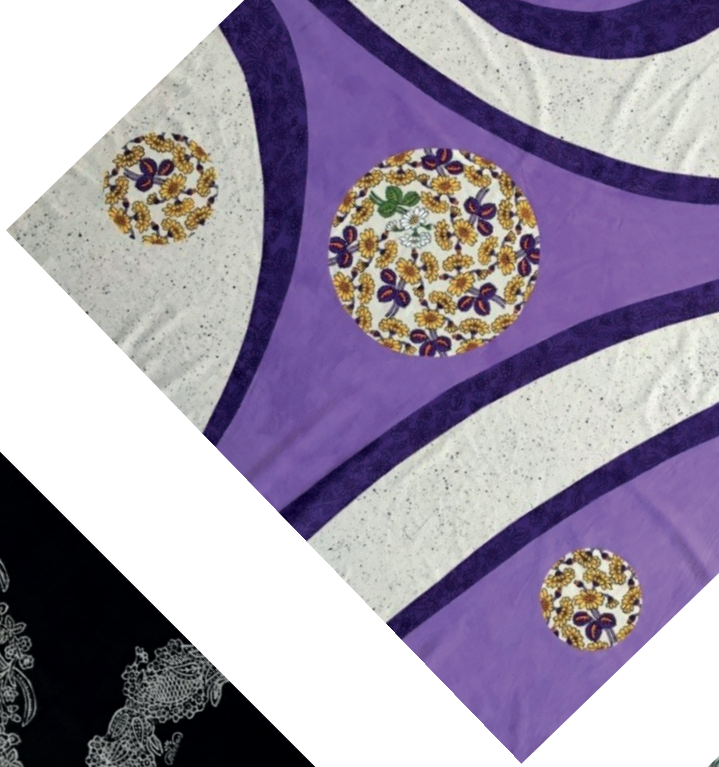
Geleneksel el sanatlarına, yazmacılığa olan merakı ve üretimine katkı sağlaması amacıyla Mihrican Şahi bilgisini artırma yoluna gider. Amacı pratikle teoriyi, uygulama ile eğitimi birleştirmektir. Bu amaçla Çanakkale 18 Mart Üniversitesi Ayvacık Meslek Yüksek Okulu Geleneksel El sanatları Bölümü’ne sınavla girer ve mezun olur. Eğitim aldığı zamanlar da üretimden ayrı kalmaz. Veliye Martı ve öğrencileri tarafından 2018 yılında ilki, bir sonraki yıl ikincisi açılan Geçmişten Fıslıdayan Yazmalar karma sergilerinde tasarımlarıyla yer alır.

“Veliye Hoca’nın ilk dersinde verdiği Bedri Rahmi örneği resimle yazmanın birleşmesi aslında benim en çok ilgimi çeken konulardan biri oldu” diyen Mihrican Şahi şimdilerde amacına ulaşmış olmanın keyfini, Edremit’te açtığı ev atölyesinde, resim titizliğiyle motiflerini çıkartıp, kalıplarıyla yazlık elbiseleri süsleyerek üretiyor. Balıkesir ve Edremit’te sergi ve festivallere katılarak sanatını tanıtmaya devam ediyor.

Nurgül TÜRKMEN

Ne aradığını biliyordum ve ilk derste tamam bu dedim

On yıl önce, 2016 yılının bahar aylarının son günleridir. Nurgül Türkmen İsmek resim ihtisas eğitiminin dördüncü yılını tamamlamak üzeredir ve yan sınıfta Veliye Martı Sanatsal Yazma dersleri veriyordu. İzin alır ve bir derse katılır. İşte o ders hayatını değiştirir. Veliye Hoca'nın anlattıklarından yazmaya olan tutkusundan çok etkilenir.

Hayatının geride bıraktığı özellikle son beş yılında artık ne istediğini, daha doğrusu ne aradığını biliyordur. Yine biliyordur ki aradığını bilmeyen bulduğunu anlayamaz. İşte bulduğunu anladığı o ders sonrasında Veliye Hoca'ya gelecek yıl açacağı geleneksel yazmacılık eğitimine katılmak istediğini söyler. Veliye Hoca "hayır alamam sizi; ilk kademeyi bu yıl tamamladık ve gelecek yıl ilk kademe sınıfı açılmayacak" der. Karşısındaki yılmayıp ısrarcı olunca o zaman yaz tatilinde kalıp oymuş, basar ve yaptıklarınla ilgili bir dosya hazırlayıp gelersen bakarım der. Nurgül Türkmen yaz boyunca kalıp oyar, basar, yazmacılık konusunu araştırır. Yaz bittiğinde tam 100 tane kalıp oymuş, baskılar yapmış, üstelik kendisi gibi yazmacılığa devam etmek isteyen iki arkadaşına da kalıp oyma baskı dersi vermiştir. Eylül ayı gelince Nurgül Türkmen oydukları kalıplar, bastığı kumaşlar, hazırladığı dosya ile Veliye Martı'nın yanına gider. Yaptıklarını gösterir. Veliye Hoca gördüklerinden çok etkilenir ve tamam der. Birliktelik ve Nurgül Türkmen'in yazmacılık ile hayatının değişim hikayesi böyle başlar.

“Ben ne aradığımı biliyordum, derler ya ne aradığını bilmeyen bulduğunu anlamaz diye işte ben ilk derste bulduğumu anladım. Çok küçük yaşlardan beri resme yeteneğim vardı, ayrıca çok da seviyordum. Ama evlere girebilen, kullanım alanı daha fazla olan, içerisinde resmin de olduğu bir alan arıyordum. Veliye Hoca ilk derste adını koymuştu bunun; yazmacılık. Şair, ressam Bedri Rahmi’ye göre resimle yazmanın bir kardeşliği vardır ve ona göre güzel yararlı olmalıdır; yazma, yorgan yüzleri, bohçalar hem güzel hem yararlıdır. Ben de bu görüşü benimseyenlerdendim. Yazmalar o ilk derse kadar annemin sandığından çıkan gaz kokulu, bir kenara ittiğimiz örtüleri benim için. Ama o yazmaların nasıl ve ne emeklerle yapıldığını gördükçe, her birinin içinde bir anlam saklı olduğunu anlayınca çok etkilendim. Çini deseninde yüzyıllar önceden kalan bir kadın figürünün yazmalara aktarılabilceğini fark ettim. Bu da beni çok etkiledi. Üstelik bunları tuvale aktarır gibi kumaşın üzerine aktarıp masa örtüsünden perdeye kadar her yerde kullanabilmek sihir gibi bir şeydi. Bir de bunların üzerine Veliye Hoca’nın yazmacılık sanatına olan hakimiyeti, heyecanı, enerjisi ve araştırma yönelik bitmeyen hevesi ilk gün de, geçen dokuz yıl da beni hep etkiledi ve sonuçta yazmacılık hayatımı değiştirdi.”

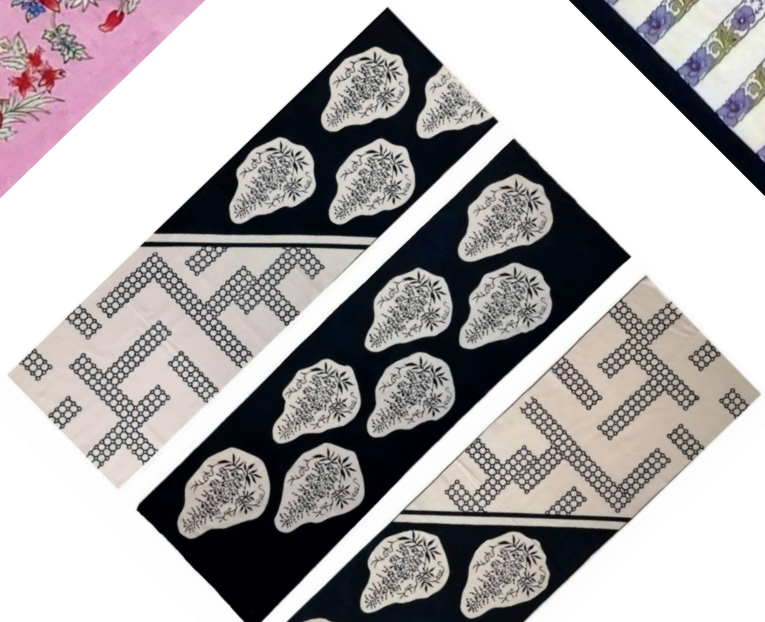
Nurgül Türkmen o yıl ve daha sonraki yıl Veliye Hoca’nın Geleneksel Yazmacılık derslerine devam eder. Bu arada yaptığı işe katkısı olacağı düşünmesiyle Açık Öğretim Fakültesi’nin Kültürel Miras ve Turizm ile Halkla İlişkiler ve Tanıtım bölümlerinde eğitim görür ve ön lisans diplomalarını alır. Pek çok festivalde workshop ve satış stantlarında çalışır. Veliye Martı ve öğrencileri tarafından 2018’de ilki, sonraki yıl ikincisi yapılan “Geçmişten Fısıldayan Yazmalar” karma sergisine katılır. 2019 yılında yazmacılık alanında Usta Öğretici sertifikasını alır. Bu arada Kastamonu’da, ustası Veliye Martı ve aynı dönem eğitim aldığı arkadaşları ile birlikte, bir belgesele konu olan özel

bir İstanbul yazmasının izini sürer. Yine grup arkadaşlarıyla ustası Veliye Martı’nın evinde eğitim ve araştırmalarını haftalık toplantılarla devam ettirir.

Aynı zamanda Üsküdar’da yaklaşık beş yıldır yazmacılık alanında Üsmek’te usta öğreticilik yapar. Öğrencilerine yazmacılığın bütün aşamalarını teorik ve uygulamalı olarak anlatırken derslerinde İstanbul, Üsküdar yazmalarına ayrı bir önem verir. Eğitime başladıktan bir süre sonra Üsmek bünyesinde üretim atölyesi kurulur. Atölyenin şefliği görevini de üstlenen Nurgül Türkmen üretim sınıfındaki öğrencileriyle birlikte ürettikleri yazmalar Üsmek mağazasında satışa sunulur. Hem yazmacılık sanatının yeni nesillere aktarılması hem de gelen kadınların sosyalleşmeleri açısından bu eğitimlerin önemine yürekten inanır.

“Bu kurslara katılan kadınlar yaptıkları yazmaları evlerine götürdüğünde çocuklarına, kardeşlerine kısaca çevrelerindeki herkese bu kadim sanatı anlatıp yaptıklarını gösteriyorlar. Bu bana göre yazmacılığın tanıtımı, gelecek kuşaklara aktarılması anlamında çok kıymetli. Bunun yanı sıra bu kursların sosyalleşme açısından da çok faydası var. Hasta bakan, evde yalnız yaşayan bir çok kadın için haftada bir gün de olsa bir nefes alma, rahatlatma imkanı sağlıyor. Yeni arkadaşlar ediniyorlar ve üretiyorlar. Onun için bu kursları çok gerekli ve değerli buluyorum.”

Nurgül Türkmen Kültür ve Turizm Bakanlığı’nın açtığı sınava katılarak 2023 yılında Ahşap Baskı/ Yazmacılık dalında Somut Olmayan Kültürel Miras Taşıyıcısı, Geleneksel El Sanatları Sanatçısı unvanını alır. Amacını ise unutulmaya yüz tutmuş bir geleneksel sanat olan yazmacılığı gelecek nesillere, eğitim verdiği kadınlarla taşımak ve günlük hayata entegre etmek olarak ifade eder.

Selma YAKUT GÜLCAN

Duygularımı yansıtmayı, biraz felsefe yapmayı seviyorum

Öğrencilerinden birinin, 'Hocam bize öyle bir dokundunuz ki hayatımızı değiştirdiniz' dediği gün bu sözün yaşamı boyunca aldığı en güzel iltifatlardan biri olduğunu düşündü. Aslında cümlenin anlamını kendi hikayesinden biliyordu.

Selma Yakut Gülcen, İstanbul Teknik Üniversitesi Kimya Mühendisliği bölümünden mezun olur. Evlenir, iki kızı olur. Onlar büyüdükten sonra artık için için bir şeyler yapmanın zamanı geldiğine karar verir. Çocukluktan itibaren sanata olan ilgisi nedeniyle önce İsmek bünyesinde açılan resim kurslarına devam eder.

"Tabi bu kurslar bir yıl sürmedi. Kademeli olarak dört yıl bu kurslara devam ettim. Sanata düşkünlüğüm hep vardı. Sanat bir kez ruhunuza girdiyse artık o sizi sıradışılıktan alarak başka dünyaların keşfine çıkarır. Resim; elin, gözün ve beynin koordinasyonla birlikte çalıştığı bir alan; bana iyi geldi. Renkleri daha iyi tanıdım ve daha önemlisi hayal gücümü ortaya koydum. Dört yılı tamamladıktan sonra karakalem ve suluboya eğitimlerine devam etmek istedim. İşte tam o yıl yazmacılık kursu da açılmıştı. Ama günleri çakışıyordu ve ben yazmacılık konusunda hiçbir şey bilmiyordum, resim eğitimine devam ettim. 2016 yılında arkadaşım ile birlikte yazmacılık eğitimine katılmak istedik.

Veliye Martı hoca bizi sınıfına alabilmek için bizim gidemediğimiz yıl yaptırdığı çalışmalarından yapmamızı istedi. Kalıpları oyduk, kumaşlara bastık, kalem işini de tamamladık. Karşımızda büyük bir usta vardı, biz pür dikkat hocanın ne diyeceğini beklerken o sakince baktı hepsine tamam dedi ve bizi sınıfına kabul etti. Böylece yazma dünyasına adım attık, daha doğrusu Veliye Hoca'nın etkisinin altına girdik. Veliye Hoca'nın müthiş bir enerjisi vardır, tam yorulup umutsuzluğa kapıldığınızda o sizi yeniden heyecanlandırır ve o

bitmeyen enerjinin bir parçası olursunuz.”

Bu enerjiyle eğitimler, projeler devam eder. Selma Yakut Gülcan, Veliye Usta'dan sanatsal ve geleneksel yazmacılık eğitimlerini alır, üretim sınıfında çalışır, çeşitli festivallere katılır. Bu arada ikinci üniversite olarak AÖF Kültürel Miras ve Turizm Bölümü'ne devam eder ve mezun olur. Veliye Martı ve öğrencileri olarak 2018 ve 2019 yıllarında 'Geçmişten Fıslıdayan Yazmalar' başlığı altında açılan iki sergide tasarımları yer alır. 2020 yılına geldiğinde artık hayatında birçok şey değişmiştir. 2010 yılında başladığı resim kursu ve ardından gelen yazmacılık sanatıyla, üretimle geçen bir 15 yıl demektir bu. Bu 15 yılın sonunda sanatla uğraşan, sergilere katılan, ikinci üniversiteyi bitiren ve üreten bir anne, eş vardır. İşte o yıl ustalık, usta öğretici ve oryantasyon belgelerini alır ve deneyimlerini aktarmak için yazmacılık eğitimi vermeye karar verir.

“Üç yıl Beşiktaş Halk Eğitim Merkezi'nde usta öğretici olarak çalıştım. 2022 yılında Beşiktaş Belediyesi ev sahipliğinde gerçekleştirilen “Adults Towards a Rural Sustainable Development” Avrupa Birliği projesi Erasmus+ programında Bulgar gençlere yazmacılık eğitimi verdim. Yurt dışından gelenlere de bu sanatı tanıtmak, beraber uygulamalı olarak öğretmekten son derece mutluyum. 2023-2024 yıllarında Beşiktaş Halk Eğitim olarak öğrencileriyle birlikte karma sergiye katıldım. Farklı yaş grupları ve mesleklerden çok değerli öğrencilerim oldu. Hepsi çok hevesliydi. Kursta öylesine katılıp kalıp almama gerek yok diyen öğrencilerim bir zaman sonra en çok kalıp ve boya alanlar oldu. Yazmacılığın büyüü ve kendi tasarımları ortaya çıkınca üretmekten kendilerini alamadılar.

Öğrencilerimden biri bir gün hocam bize öyle bir dokundunuz ki hayatımız değişti dedi. Bu söz benim için çok önemliydi. Ben her zaman eğitimin gücüne inandım. Bir öğrencim deprem olduktan sonra Malatya'ya gitti, oradaki kadınlara yazmacılığı öğretti. Beni de telefonla aradı kadınlarla görüştüm. Benim ona öğrettiğim şekilde onlara gösterdi, kendisi de Robert Kolej'den emekli öğretmen. Yani birinin hayatına dokunduğun zaman, sadece onun hayatına dokunmakla sınırlı kalmıyorsun, tüm yaşamı boyunca ondan etkilenen herkesi etkileyebiliyorsun. Benim de hayatıma resim hocalarım ve Veliye Martı ustam dokundu. Ben herkesten bir şey öğrenmeyi sevdim. Her gün yeni bir şey öğrenmek beni hep mutlu etti.

Öğrencilerimden çok şey öğrendim, onlarla görüşmeye devam ediyorum. Çok güzel insanlar tanıdım, yazmacılık benim hayatıma sanat boyutu ve insanlarıyla birlikte girdi. Bu süreçle birlikte üretiyorsunuz ve en önemlisi sanatla uğraşıyorsunuz. Bunun için araştırmalar yapıyor, makaleler, tezler okuyorsunuz. Bütün bunlar yaptığım sanatı, tasarımları etkiledi ve bambaşka bir dünyanın içerisine girdim.”

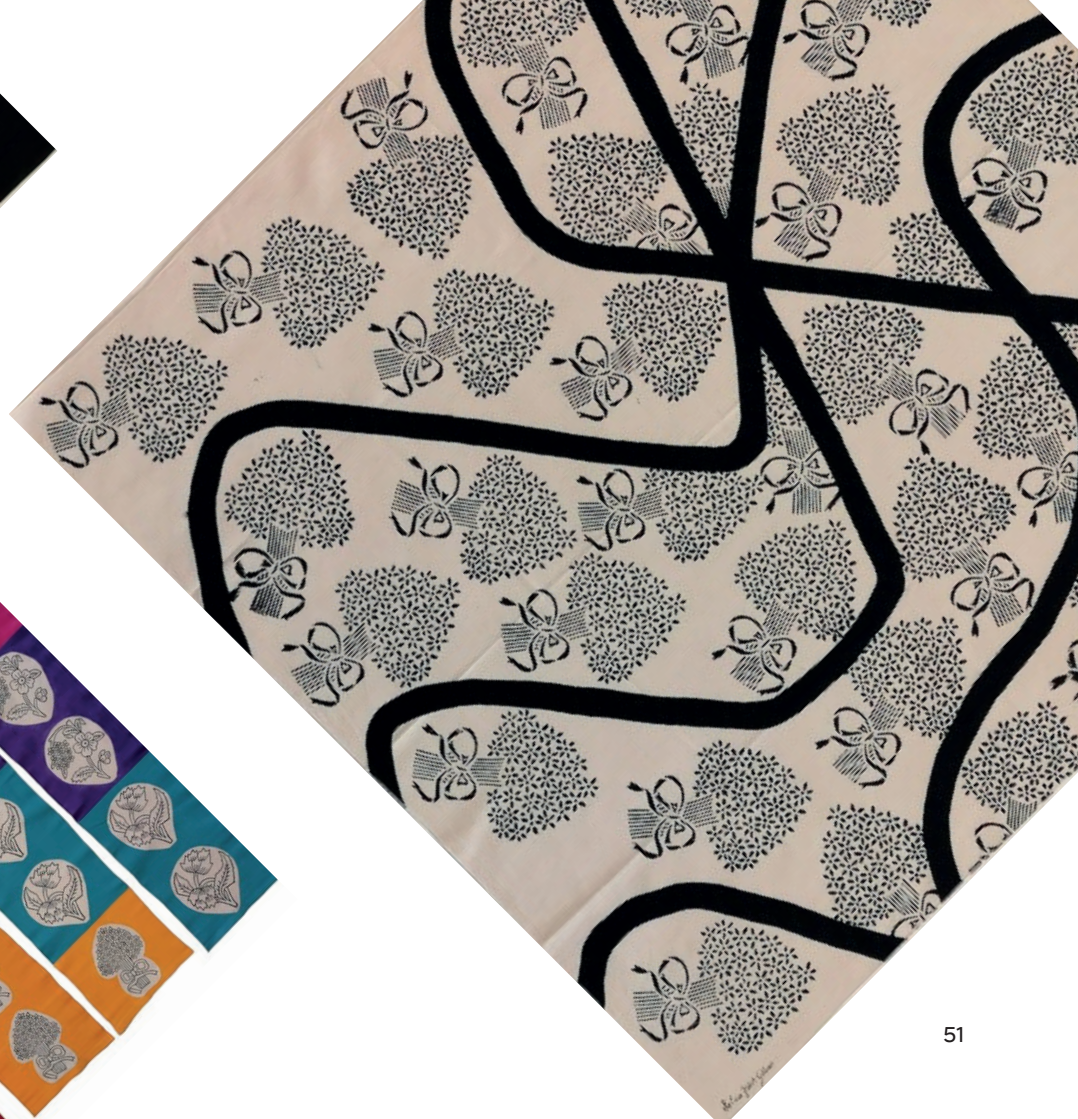
Geçen zamanda Veliye Martı ile başladığı yazmacılık alanında aldığı eğitimler, yürütülen projeler, üretimler sonrasında sanatsal yazmacılığa daha fazla ilgi duyan Selma Yakut Gülcan Bedri Rahmi çizgisini kendine yakın görür.

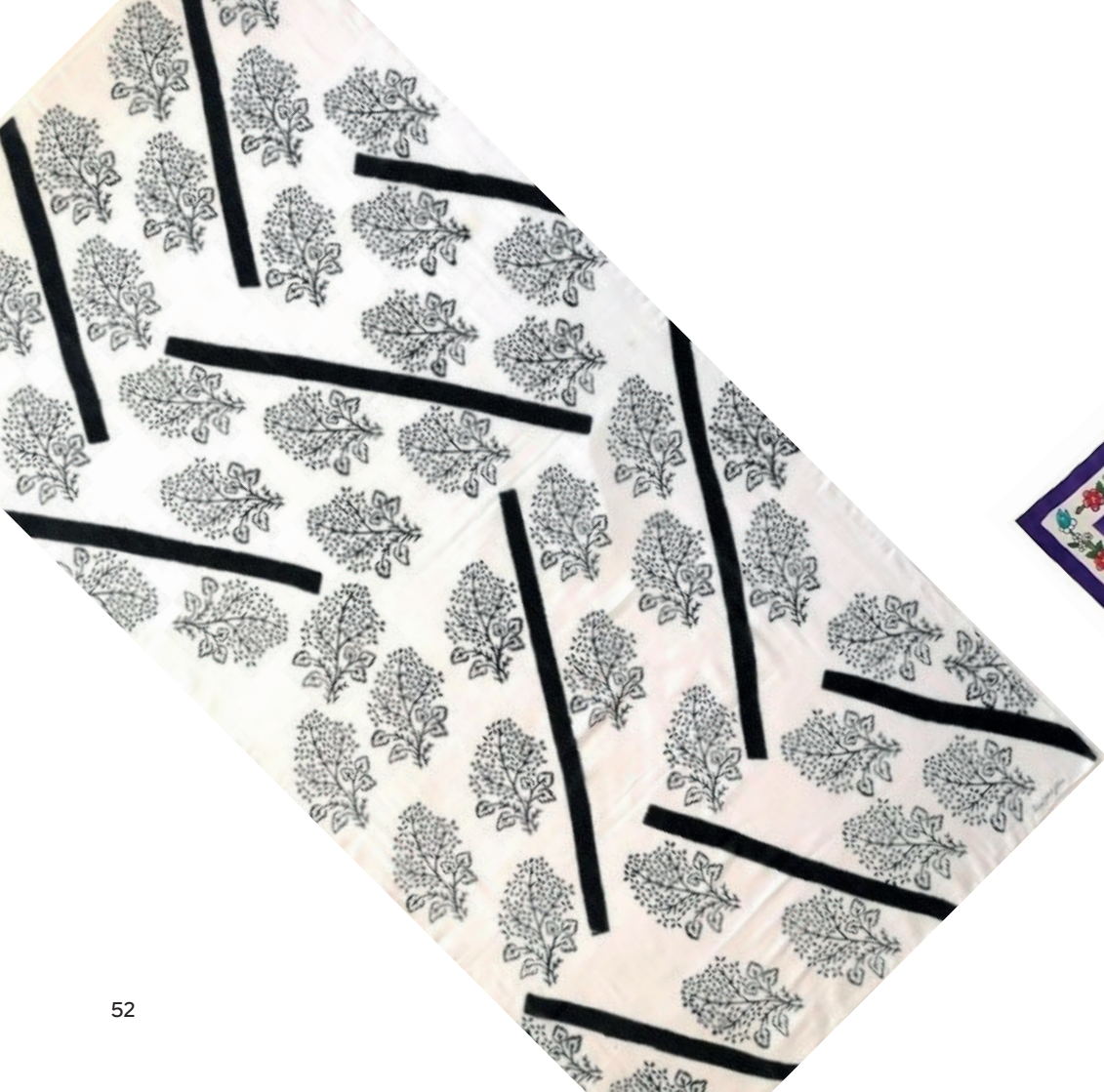
“Tasarladığım yazmalarda kendi duygularımdan hareket etmeyi, duygularımı yansıtmayı ve biraz felsefe yapmayı seviyorum ve böyle devam etmek istiyorum. Desenlerin seçimi, kumaşa yerleştirilmesi, renklendirilmesi aslında sizin o anki duygularınızın yansımaları oluyor. Bütün bunları kendi içinizde harmanlıyorsunuz. Sizin ruh halinize göre renkler de desenler de değişebilir. Sanıyorum mühendis olmaktan kaynaklanıyor daha çok geometrik desenleri kullanıyor ve tasarımlarımı öyle yapıyorum. Örneğin ben hayvan severim. Son dönemde hayvanlara yapılanlar beni çok etkiliyor. Evimde üç kedim var, insandan farklı olmadığını onların da ölümden korktuklarını, canlarının yandığını biliyorum. Tasarımlarımda da hayvanlara yer veriyor ve bu konuda duygularımı yansıtıyorum.”

Selma Yakut Gülcan, 2023 yılında T.C. Kültür ve Turizm Bakanlığının açtığı sınava katılır ve Ahşap Baskı/ Yazmacılık dalında Somut Olmayan Kültürel Miras taşıyıcısı, Geleneksel El Sanatçısı unvanını alır. Bu arada sergiler ve festivallere katılıma devam eder. 2025 yılında T.C. Kültür Bakanlığının Tokat'ta düzenlediği “Yaşayan Miras Festivali”ne, İstanbul İl Kültür ve Turizm Müdürlüğü'nün Tanık Zafer Tunaya Kültür Merkezi'nde düzenlediği “Yazmacılık Sanatında Sofra Örtüsü” sergisine, Cide Belediyesi'nin Rifat Ilgaz Evi'nde düzenlediği “Çengelköy'den Cide'ye Sarı Yazma” sergisine katıldı. Her zaman eğitimin ve bir insana dokunmanın gücüne inanır. Bu inançla amacı yazmacılığı geleceğe taşımak için çalışmalar yapmak, öğrendiklerini ve deneyimlerini aktarabilmek, yeni yazmacılar yetiştirmektir. Çünkü bilir;

Kağıda dokunan kalem kibritten daha çok yangın çıkarır...

Senem BOZ

Daha önceki benle o kadar farklıyım ki...

Senem Boz, 1964 yılında Erzurum'da doğar, genç yaşta evlenir ve İstanbul'a yerleşir. İki çocuğu olur, çocuklar büyür ve evdeki sorumlulukları azalmasa da bir düzene girer. İşte o yıllarda evden çıkar ve ilk defa düzenli olarak belediyenin açtığı mefruşat kursuna katılır. Bir yıllık eğitim biter, yıl sonu sergisine oğlu Emre gelir. Sergiyi gezerken resim bölümünü görür.

“İşte o zaman oğlum Emre, resim kursu da varmış neden gitmiyorsun dedi, ben ne anlarım resimden dedim. İşte tam da bunun için gitmelisin, evde benim resim malzemelerim var, onlarla başlarsın deyince olabilir diye düşündüm. Ertesi yıl resim kursuna başladım. Hocamız Filiz Denizer'di; ilk günden itibaren beni çok yüreklendirdi. Şimdi daha iyi anlıyorum, evinin mutfağından çıkmayan hayatını dört duvara sığdıran kadınlara aileden birinin yaparsın demesi, sonra hiç bilmediğin bir alanda fırçayı eline aldığı anda oluyor daha da güzel olacak diye bir hocanın yüreklendirmesi ne kadar önemliymiş. O eşikten geçtikten sonra dünya sizin zaten; öyle hissediyorsunuz. Ben bu işlere başladığımda 2 çocuk büyütmüş, kayııvalide olmuş birisiydim. Yani o eşiği geçmek için geç kalmak diye bir şey yok. Bu olsa olsa kendi yarattığımız bahanelerden biri...”

İsmek Resim İhtisas Atölyesi'nde eğitimlerini sürdüren Senem Boz, pek çok karma resim sergisine katılır, resim üretim atölyesinde çalışır, workshoplarda görev alır. 2015 yılına geldiğinde ise hayatının ikinci dönüm noktası olarak ifade ettiği Veliye Martı ile tanışır ve sanatsal yazmacılık derslerine başlar. Bu işi sevdiğini anlayınca geleneksel yazmacılık

eğitimlerine devam eder. Ayrıca resim üretim atölyesinden, yazma üretim atölyesine geçer, çeşitli festivallere katılır. Artık resim ile yazmayı bir anlamda birleştirmiştir. Zamanla resimle çıktığı yola sanatsal yazmacılığı da katarak devam eder. Resme göre çok çabuk sonuç almak, hızlı üretmek yazmacılığın en sevdiği tarafları olur. Yaptığı yazmalar satılmaya başlar. Artık yaptığı işten para kazanıyordu.

“Maddi kazanç özgüveni de beraberinde getiriyor. Yaptığınızı bir ürün başkası tarafından beğeniliyor ve ona sahip olmak için bir bedel ödeniyor. Bu beni çok mutlu etti. Veliye Martı Hocamızla eğitimlere başladığımız yıllarda hocamız üretim için ürün istemişti. Biz bir iki arkadaş ürünleri yaptık, kendimizce bir riske girdik ve ürünlerimiz pazara çıktı. Beklediğimizin üzerinde bir ilgiyle karşılandı. Bütün ürünler satıldı. Kaybolmaya yüz tutmuş bir sanat herkesin ilgisini çekti. Bu ilgi beni hem çok mutlu etti hem yüreklendirdi.”

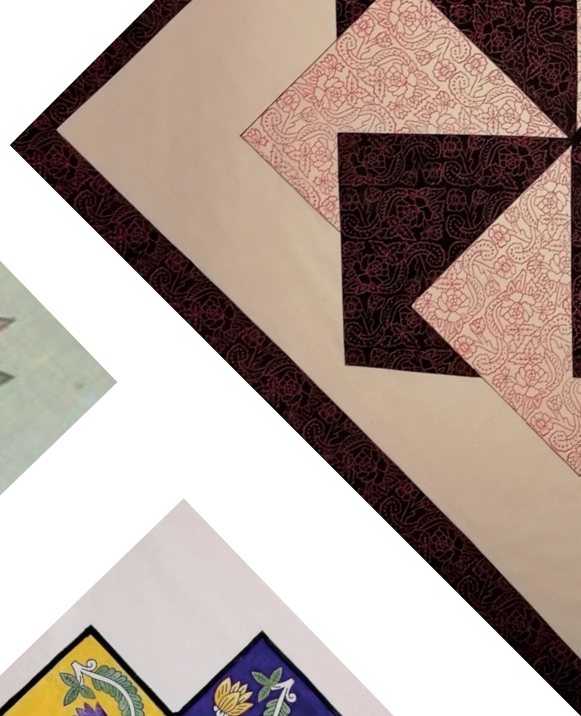
Senem Boz grup arkadaşlarıyla birlikte 2017 ve 2018 yıllarında Veliye Martı'nın evinde özel eğitimlere devam eder. Bu eğitimlerle beraber Veliye Martı ve öğrencilerinin açtığı Geçmişten Fısıldayan Yazmalar adında iki karma sergide tasarımları ile yer alır. Eğitimlere hiç ara vermez, yazmacılığa katkısı olur düşüncesiyle Emine Kazdal'ın Desen Tasarım derslerine devam eder. Yazma basarken araştırma tarafına da ilgi duyar. Ustası Veliye Martı ve grup arkadaşlarıyla birlikte bir İstanbul yazmasının izini sürerek Kastamonu'da devam eden bir araştırma gezisine katılır.

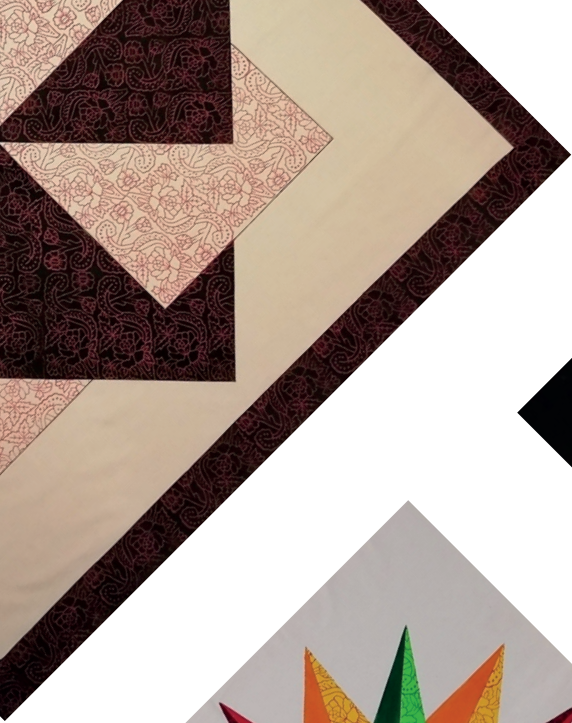
Evinden çıktığı o ilk günden itibaren her şeyin adım adım nasıl değiştiğini fark eder. Ama asıl önemlisi son 15 yıldır; kendi hikayesini kendisinin yazdığını bilmesidir. Bunu kıvançla anlatır: “Şu an çok güzel resim yapabiliyorum. Çok güzel baskı yapabiliyorum. Yazmacılıkta icazet alacak kadar ilerledim. Çocuklarımın bana olan saygısı başka bir biçim aldı. Artık anneleri sergilere katılıyor, bastığı yazmalar beğeniliyor ve satın

alınıyor. Bir şeyler yapmama, üretmemeye saygı duyuyorlar. Bu 15 yılda benim de evde bir gündemim ve anlatacaklarım oluştu. Sadece aile içerisinde değil, girdiğim her toplulukta çok daha rahat konuşuyor ve kendimi ifade edebiliyorum. Daha önceki benle o kadar farklıyım ki, eskiden beni tanıyanlar şimdi gördüklerinde çok şaşıyorlar.

Üretmek, özgüveni artırıyor, şimdi her şeyi yapabileceğime, başarabileceğime inanıyorum. Aslında her şey küçük bir dokunuş, yüreklendirmeye başlıyor. Sonrası inanılmaz. Ülkemizdeki bütün kadınların böyle dokunuşları hak ettiğini düşünüyorum. Onun için kadınlar evden çıkmalı, üretimin içinde olmalı ve çaba göstermeli. Sonrasında hayatlarının nasıl değiştiğini, nasıl kendilerini bulacaklarını, kendi hikayelerini kendilerinin yazacaklarını görecekler. İlk adım ön yargılı olmadan ben yapamam, benim yeteneğim yok demeden evlerinden çıkmaları. Herkes her şeyi yapar. Yeter ki yılmadan, inatla çalışsınlar. Başta bir çok insana bu işler masraflı gibi görünse de o kadar masraflı değil. Yazmacılıkta kısa zamanda üretip paraya çevirebiliyorlar. Para kazanmaya başladığınızda ailenizin, çevrenizin size bakışı değişiyor, saygısı artıyor.”

Bu sergide Senem Boz'un dokuz tasarımı yer alıyor. Hem bu tasarımlar hem de daha önceki çalışmalarında özgür düşünmeyi ve hissederek yapmayı temel ilkesi olarak ifade eder: “Hayatımı tamamen değiştiren yazmacılıkta özgür düşünmeyi ve hissederek basmayı seviyorum, tasarladığım ürünlerin karşı tarafta bir merak uyandırması, görenleri içine çekmesi, kafasında soru işaretleri oluşturmasını istiyorum. Merak etmeli, bakıp geçmemeli; söyleyecek bir sözünün olduğunu hissetmeli.”

Sevim BORA

İnce bir zevkin ürünü: Yazmacılığın matematiği

Matematsel düzeni önce resme sonra yazmalara yansıtan Sevim Bora 1985 yılında girdiği İstanbul Üniversitesi İktisat Fakültesi'nden mezun olur. 25 yıl kesintisiz bankacılık sektöründe çalışır. 2010 yılında emekli olana kadar hayatı sayılar, formüller, büyüme eğrileri kısaca matematikle geçer. Böyle yoğun geçen bir çalışma hayatından sonra yaşamında keyif alacağı, estetik duygularını besleyeceği bir uğraşı olsun ister. Resme yeteneği vardır, özellikle lise öğrenimi sırasında resim yapar ve yaptığı resimler öğretmenleri tarafından beğenilir. İşte bu duygu ve düşüncelerle İsmek'te dört yıl sürecek olan resim kurslarına devam eder. Resim bir matematiği olduğunu bu kurslarda yaşayarak fark eder.

Sevim Bora, geleneksel yazmacılıkla ve bu alanın ustası Veliye Martı ile 2018 yılında tanışır. İki yıl, geleneksel yazmacılık konusunda teorik ve uygulamalı eğitimler alır. Her zaman neden sonuç ilişkileri ile olayları anlamaya çalışan Sevim Bora, yaptığı işlerde araştırmalara ayrı önem verir. Bu amaçla Veliye Martı ile Kastamonu ve Tokat araştırma gezilerine katılır. Kastamonu'da açılan bir sergisinde Veliye Usta'nın asistanlığını yapar. Birçok öğrencisi gibi Veliye Hoca'nın enerjisi ve mutlaka ucu yazmalara ulaşan araştırmaya dayalı bitmeyen projeleri Sevim Bora'yı etkiler.

“Veliye Hoca'nın enerjisi hepimizi çok etkiledi ve etkilemeye devam ediyor. Her zaman projeleri ve hedefleri var, bunlara ortak olmayı seviyorum. Aldığım resim eğitiminin şüphesiz yazmacılığa katkısı büyük oldu. Yazmacılık çok renkli bir dünya, üretim

anlamında yapabileceğiniz çok şey var. Üretimde her aşama bir düzen içerisinde ilerliyor. Ben günlerce devam eden sürecimde kalan işlerden çok hoşlanmıyorum. Yazmacılıkta kalem işi tarafını da seviyorum. Evet daha fazla uğraşıyorsunuz, vakit alıyor ama yaptığınız iş, ince bir zevkin ürünü oluyor. Doğrusu 2018 yılında yazmacılıkla ilk tanıştığımda bugünleri hayal etmiyordum.”

Sevim Bora, yazmacılığa katkısı olur düşüncesiyle ikinci üniversite kapsamında Anadolu Üniversitesi Kültürel Miras ve Turizm bölümüne devam eder ve ön lisans eğitimini tamamlar. 2021-2022 ders yılında Kadıköy Halk Eğitim Merkezi bünyesinde Yazmacılık Ustası Tahsin İstengel'den geleneksel yazmacılığın yanı sıra klasik öğretimin dışında farklı bakış açıları ve uygulamaları konusunda eğitim alır. Tahsin Hoca'nın önderliğinde düzenlenen “Hayat Ağacı” konulu karma sergiye katılır.

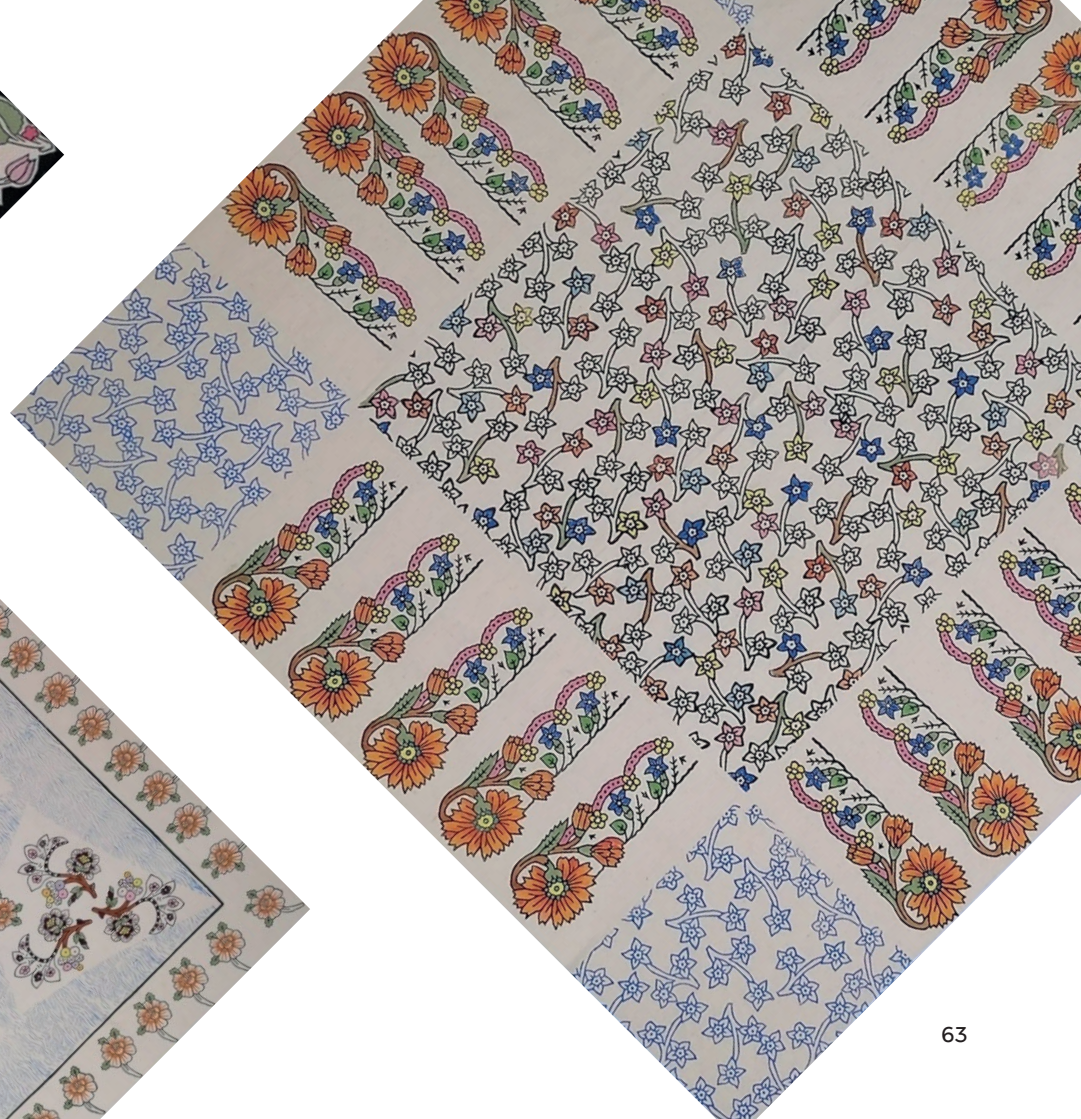
Tahta baskı ve geleneksel yazmacılık konusunda yapmış olduğu çalışmalarla 2022 yılında “Veliye Martı İzinde Bir Gün” isimli ilk kişisel sergisini açar. Daha sonra Üsküdar Belediyesi bünyesinde Üsmek tarafından düzenlenen Ahşap Baskı konusundaki Nurgül Türkmen Hoca'nın kurslarına devam eder. Aynı zamanda Tahta Baskı Tasarım ve Ürün Geliştirme Atölyesi'nde üretim çalışmalarına katkı sağlar. Ayrıca geleneksel yazmacılığın bir alt başlığı olan kalem işi konusunda da eğitimlere devam eder.

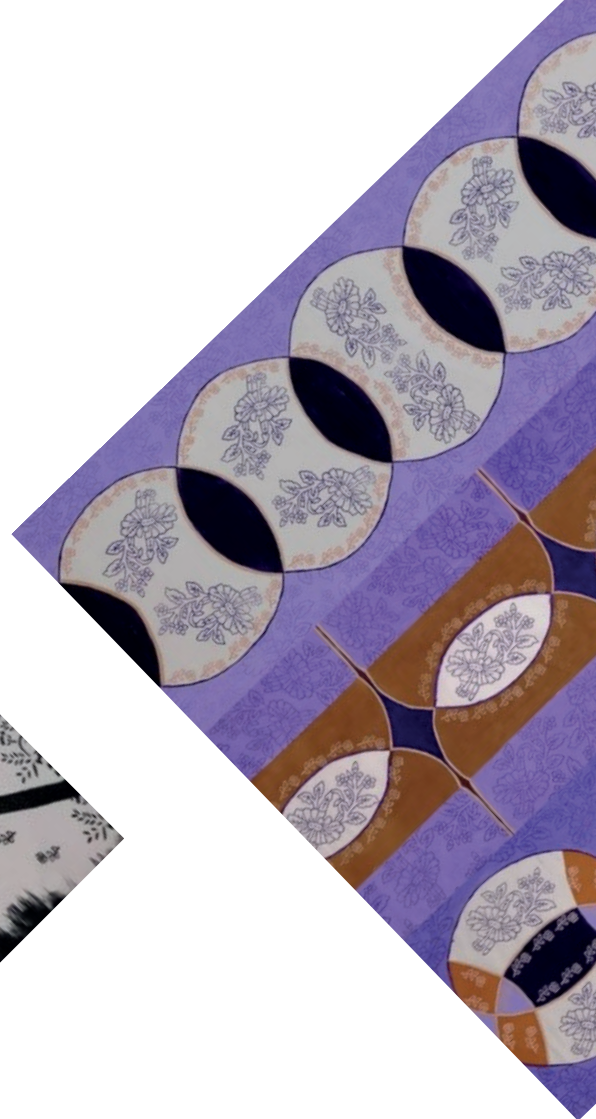
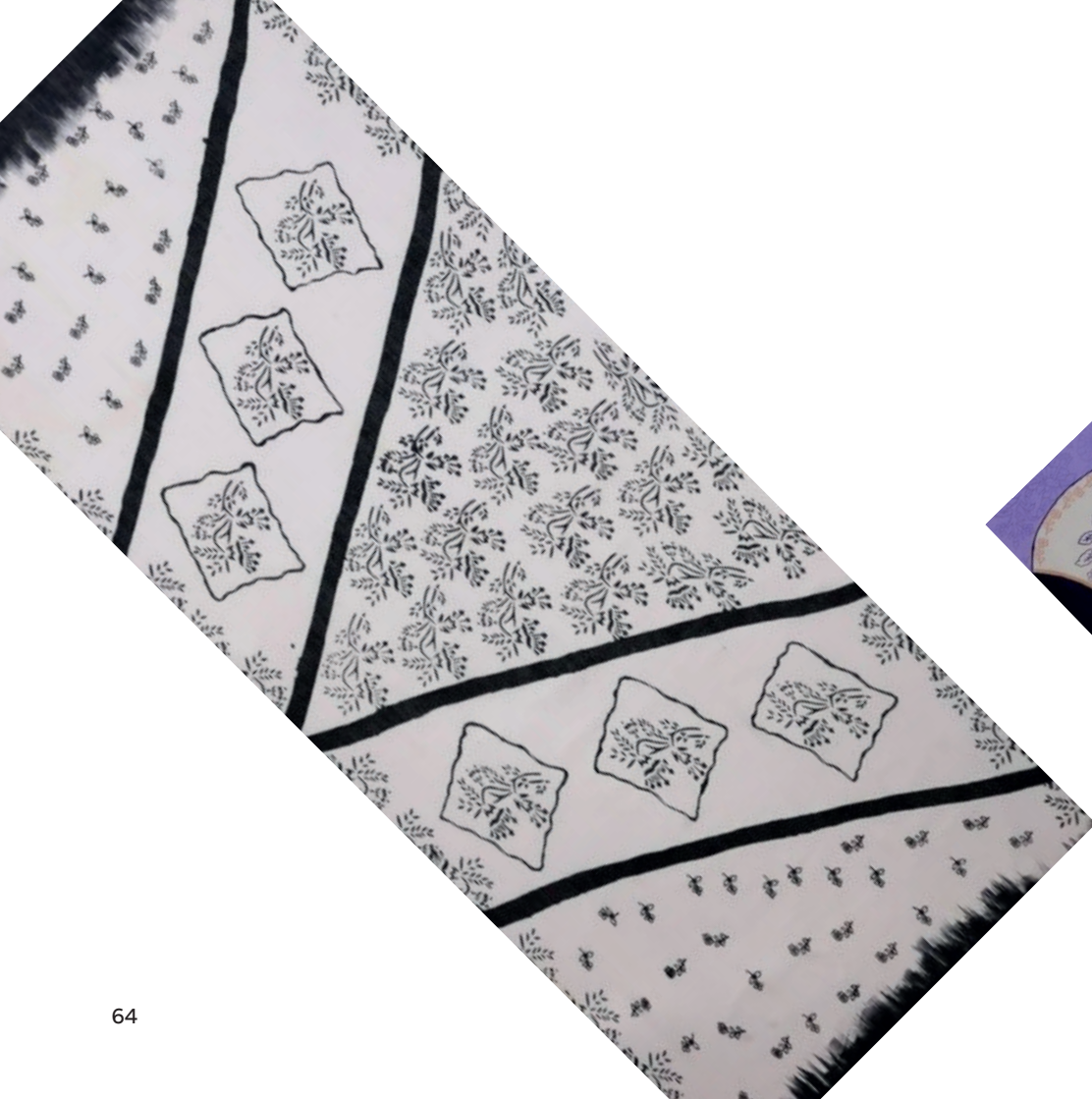
“Veliye Martı Usta ile geleneksel yazmacılık ve sanatsal yazmacılık konusundaki araştırmaları kapsamında çalışmalarım sürüyor. 25 yıl bankacılık alanında çok yoğun çalıştıktan sonra resimle, yazmacılıkla yani sanatla uğraşmak bana hayatımda çok farklı bir pencere açtı. Yazmacılıkla yaptığınız ürünleri satma olanağınız da var, yani bu tarafı odağınıza alıp geliştirirseniz bir kazanç sağlayabilirsiniz. Kişisel olarak kazandırdıkları da çok kıymetli.

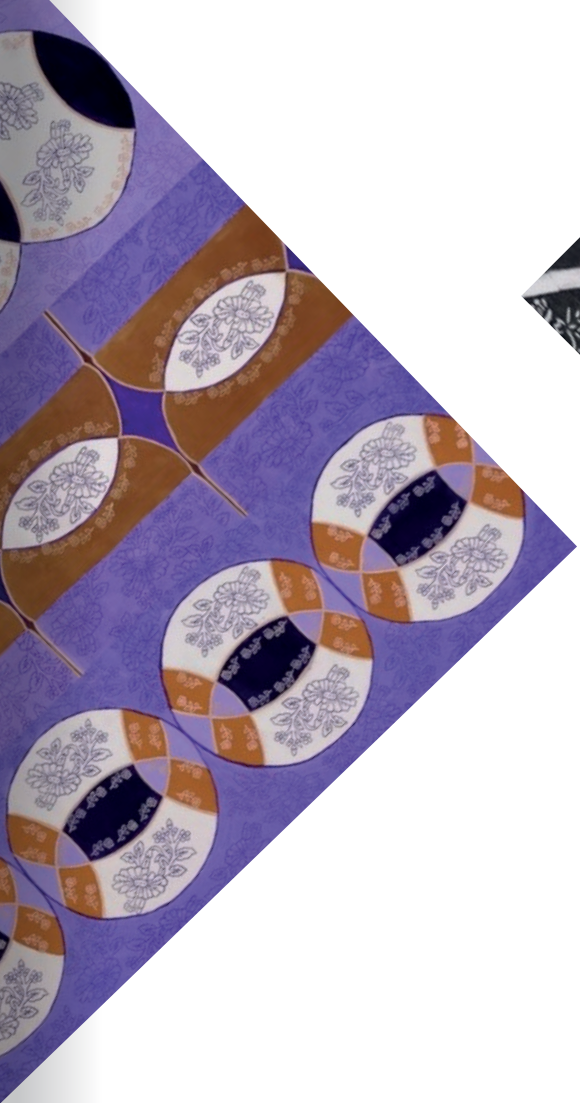
Picasso, ‘sanatın amacı, ruhumuzu gündelik hayatın tozlarından temizlemektir’ der. Benim için resim ve yazmacılık hayatı daha keyifli ve yaşanır kılıyor.”

ÜSKÜDAR BELEDİYE BAŞKANI
SİNEM
Dedetas

f @ v X / uskudarblid
www.uskudar.bel.tr / 444 0 875